24-мĕш çул тухать. Хакĕ 15 пус.

1941
МАЙ
10
ШАМАТКУН
108 (5823) №

Пĕтĕм тĕнчери пролетарисем, пĕрлешĕр!

Чăваш Коммуни

ВКП(б) ОБКОМĔПЕ
ШУПАШКАР ХУЛА КОМИТЕЧĔН,
ЧАССР ВЕРХОВНЫЙ СОВЕЧĔН
ТАТА ШУПАШКАР ХУЛА СОВЕЧĔН
ХАÇАЧĔ.

ĔÇÇЫННИСЕН ÇУ ВĂХĂТНЕ КУЛЬТУРĂЛЛĂ ИРТТЕРЕР

Çыншăн — чи хаклă капиталшăн Совет Союзĕнчи пек тăрăшни тĕнчере урăх пĕр çĕршывра та çук. Пирĕн çĕршывра ĕççыннисем пурнăçăн пур ырлăхĕсемпе те туллин усă кураççĕ. Совет граждăнĕсен тĕп прависенчен пĕри—кану прави. Вăл правăна ССР Союзĕн Тĕп Законĕнче—Сталинла Конституцире çырса хунă. Совет Союзĕнчи санаторисемпе канмалли çуртсенче кашни çулах темиçе çĕршер пин ĕççыннисем пулаççĕ. Ĕççыннисен канăвне организацилес ĕç валли совет правительстви çулсерен миллионшар тенкĕ укçа расходлать. Çавăн пекех, рабочисемпе служащисем хăйсене тивĕçлĕ отпусксемпе усă кураççĕ.

Халăх хуçалăхĕн пур отраçлисем те хăвăрт ÿссе пыни халăхăн материальнăй тата культурнăй положенине тĕпренех аванлатрĕ. Социализм, чухăнлăхпа нушалăха пĕтерсе хурса, ĕççыннисен культурăпа йăла ыйтăвĕсене çырлахтарма кирлĕ условисем туса пачĕ. «Пурăнма хаваслăрах пулса тăчĕ. Хаваслă пурăннă чухне ĕç те ăнса пырать» **(Сталин)**.

Ĕçĕн ăнăçлăхĕпе тухăçлăхĕн иксĕлми çăлкуçĕ хаваслă тата культурăллă пурнăç пулса тăрать. Ĕç вырăнĕ таса, культурăллă пулни, ĕç хыççăнхи пушă вăхăта йĕркеллĕ канса ирттерни ĕçĕн тухăçлăхне, пахалăхне ÿстерет, стахановла ĕçлеме пулăшать. Ĕççыннисен канăвне организацилес ыйтăва эпир хăйне уйрăм илме пултараймастпăр, вăл производство ыйтăвĕпе таччăн çыхăннă. Йăлара, килте, хăйĕн хваттерĕнче тасалăхшăн, йĕркелĕхшĕн кĕрешекен, хăйĕн кану вăхăтне йĕркеллĕ, культурăллă ирттерме пĕлекен çын — вăл ĕçре те тасалăхпа йĕркелĕхшĕн тăрăшакан çын. Унăн ĕçĕ те яланах ăнса пырать.

Ĕççыннисен çуллахи канăвне организацилесси пĕчĕк ыйту мар. Анчах, апла пулсан та, вырăнти советсем, профсоюзсем ку тĕлĕшпе сахал ĕçлеççĕ-ха. Кăна чăн фактсемпе çирĕплетсе пама пулать. Юр ирĕлсе пĕтнĕ май хула урамĕсенче, садсемпе кану паркĕсенче тислĕк, пылчăк, çÿп-çапсем тата ытти таса мар япаласем тухрĕç. Вĕсене çийĕнчех тасатса тăмалла. Хальхи вăхăтра хулари садсемпе кану паркĕсене тасатса йĕркелес тĕлĕшпе хĕрÿ ĕç пымалла. Анчах çакна Шупашкарта курма çук. Ку ĕçе тытăнмапа пĕрех. Шупашкара культурăпа тасалăх енчен илсен, вăл республикăри ытти хуласене пример кăтартмалла. Хула совет исполкомĕн çакна яланах асра тытмалла.

Хулари ĕççыннисен канăвне лайăх организацилеме пур майсем те çителĕклĕ. Ĕçе пикенсе тытăнни çеç кирлĕ. Çич-сакăр çул каярах Шупашкарти бульварта çуллахи кинотеатр, хаçат-журнал вуламалли пÿлĕм, спорт площадки пурччĕ. Халь çаксем пĕри те çук. Спорт площадкине пĕтĕмпех пăрахăçа кăларнă. Çуллахи вăхăтра кашни каçах Атăл хĕрринче халăх йышлăн пулать. Мĕншĕн-ха çав çынсен канăвне унта та организацилемелле мар? Ăна тумаллах! Кун пирки Шупашкар хула совет исполкомĕн халех шухăшласа пăхмалла. Çак пуçарăва ВЛКСМ Шупашкар хула горкомĕ хăй çине илсен те аван пулмалла.

Тепĕр факт. Çĕрпÿ хулинче пысăк сад пур. Тÿррех калас пулать, ку сад Çĕрпÿ хулинчи ĕççыннисен кану вăхăтне ирттермелли пĕртен пĕр культурăллă вырăн пулмалла. Апла пулсан та, иртнĕ çулсенче вăл сада йĕркелес, ăна çуллахи вăхăтра культура центрĕ туса хурас тĕлĕшпе никам та шухăшласа пăхман. Çĕрпÿ хула совечĕн исполкомĕ кăçал та хула культуришĕн сахал тăрăшать темелле. Çав садрах кÿлĕ пурччĕ. Ăна та, тасатса тăман пирки, типĕтсе ячĕç. Чечексем лартса ÿстерсен, сад варринчи кÿлле тасатса йĕркелесен мĕн тери илемлĕ вырăн пулмалла вăл. Кун пек фактсем татах та илсе кăтартма пулать. Йĕпреçре пысăк стадион туса лартнă. Кăçалччен вăл стадионра çынсем сахал пулнă. Çăвĕпе тенĕ пекех качакасем çÿренĕ. Çав чаплă стадионра çамрăксен канăвне культурăллă организацилес тĕлĕшпе ВЛКСМ райкомĕ те нимĕн те туман. Паллах, ку стадиона кăçал та çаплипех хăварма юрамасть.

Хĕллехи вăхăтра кăçал Шупашкарта килхушшинчи тасамарлăха, тислĕке, çÿп-çапсене хула тулашне тухса тăкрĕç. Ку вăл ытти хуласенче те çапла пулнă. Астăвас пулать: эпир хулари садсене çеç мар, хула тулашне те таса тытмалла. Мĕншĕн тесен, вăрман хĕрринчи хуласенче, район центрĕсенче çынсем канмалли кунсене, ĕç хыççăнхи пушă вăхăта вăрман уçланкисенче, шыв хĕрринче ирттерме тăрăшаççĕ.

Хуласенче, район центрĕсенче кăна мар, ялсенче те çынсен кану вăхăтне культурăллă организацилемелле. Республикăри чылай колхозсенче культурăпа кану паркĕсем тунă. Вĕсем садсем ĕрчетеççĕ, йывăççсем лартаççĕ, ял культуришĕн, колхозлă ялăн урамĕсене илемлĕ тăвассишĕн кĕрешеççĕ.

Пирĕн çутçанталăкăн ырлăхĕпе усă курма пĕлмелле. Республика вăрман, шыв кÿлĕ енĕпе пуян. Çуллахи вăхăтра кашни çынах ĕç умĕн тата ĕç хыççăн шыва кĕме тăрăшать. Вырăнти советсен çынсем шыва кĕрекен вырăнсене таса тытмалла, унта çÿп-çапсем, таса мар япаласем пырса тăкма чармалла. Хула, ял культуришĕн, ĕççыннисен канăвне лайăх организацилессишĕн кĕрешесси пĕтĕм общественность ĕçĕ пулса тăмалла.

Çапла ĕнтĕ, ĕççыннисен канăвне культурăллă организацилес çĕрте, курортсемпе кану çурчĕсемсĕр пуçне, вырăнти условисемпе усă курас пулать.

Çуллахи вăхăтра канмалли кунсемпе уяв кунĕсенче массовкăсем ирттернисĕр пуçне, походсем, экскурсисем организацилессине те анлăн сарса пымалла. Историллĕ паллă вырăнсенче пулса, вĕсем çинчен интереслă калаçусем туса ирттермелле. Пирĕн республика территоринче ун пек вырăнсем пур, вĕсене пĕлмелле. Вырăнти советсен хăйсен район, ял территоринчи историллĕ памятниксене йĕркелемелле, вĕсене хисеплесе типтерлĕ пăхса усрас пулать.

Культурăпа кану паркне, сада, стадиона пыракан çын кашниех хăйĕн вăхăтне аван ирттертĕр тесен, унта пурте пулмалла: спорт вăййисен инвентарĕсем, ĕçмелли-çимеллисем, хаçат-журналсем т. ыт. Çавăн пекех концертсем, спектакльсем тата ытти выступленисем парассине те организацилемелле.

Пирĕн çĕршывра сталинла пятилеткăсен планĕсене пурнăçласа пынă май çĕнĕ хуласем, рабочисен поселокĕсем ÿссе çитĕнчĕç. Унта пурăнакансен йышĕ ÿсрĕ. Колхозлă ял та тĕпренех урăхланса çĕнелчĕ. Пирĕн хуласене, поселоксене, станцисене тата ялсене, шкулсене, урамсене таса тытма хăнăхса пымалла. Ку тĕлĕшпе Шупашкарти 7-мĕш номерлĕ шкулта вĕренекенсен пуçарăвне ырламалла. Вĕсем хулана культурăллă сăн кĕртес ыйтăва класусенчи пухусенче сÿтсе-явнă. Çавăн хыççăн шкулта тасалăхпа йĕркелĕх туса хума, чечексем лартса ÿстерме, шкул умне, урама, килкартине симĕслетме пулчĕç. Партипе комсомол организацийĕсем енчен ачасен çак паха пуçарăвне пурнăçа кĕртме пур майсемпе те пулăшса пыни кирлĕ.

Партин XVIII конференцийĕ предприятисемпе учрежденисенче тасамарлăхпа йĕркесĕрлĕхе тата культурăсăрлăха пĕтерме кирли çинчен кăтартса хăварчĕ. Вăл решени пурне те тивет. Ăна пурнăçлас енĕпе пирĕн куллен ĕçлемелле.

РЕСПУБЛИКĂРИ УЙХИРСЕНЧЕ

☆ ☆ ☆ ☆ ☆

Ăмăрту сарăлать

ÇĔРПУ. Иккĕмĕш Вăрманкасси ялсоветĕнчи «Камай» колхоз çуракине майăн 5-мĕшĕнче тухрĕ. Колхоз ака ĕçне 7 кунта ирттерме палăртнă. Сухана тухнă кун бригадăсем, уйрăм колхозниксем пĕр кăлтăксăр ĕçлерĕç. Уйрăмăнах пĕрремĕш бригада (бригадирĕ М. Павлов) сухана 6 плугпа лайăх хатĕрленсе тухрĕ. Колхозниксен ĕçри хастарлăхĕ пысăк, вĕсем кашни гектартан 120 пăтран кая мар тĕштырă туса илессишĕн кĕрешеççĕ.

Ака ĕçĕсене кĕске вăхăтра тата пысăк пахалăхпа ирттерме чăрмавсем ан пулччăр тесе, колхоз правленийĕ колхозниксем валли пĕрле апатланас ĕçе организацилерĕ. Халĕ столовăй ĕçлеме пуçларĕ. Аш-какай, çĕрулми тата ытти продуктсем те çителĕклĕ, столовăйĕнче ĕçлеме ятарласа колхозницăсене уйăрнă. Социализмла ăмăртса ĕçлени ака ĕçне кĕске срокра вĕçлеме пулăшать. Пĕрремĕш бригада иккĕмĕш бригадăпа ăмăртса ĕçлет. Суха тума тухнă кун пĕрремĕш бригада малти вырăна йышăнса, куçса çÿрекен хĕрлĕ ялава илчĕ. Социализмлă ăмăрту сарăлсах пырать. Колхозра комсомол комитечĕ кăларса тăракан «Сталинец» стена хаçачĕн черетлĕ номерне кăларнă.

Ака вăхăтĕнче политикăллă ĕçе туса пыма комсомолецсене уйăрнă. Ку ĕçе колхозри комсомол комитечĕпе вулав çурчĕ ертсе пыраççĕ. Бригадăсем валли колхоз правленийĕ районри «Сталинец» хаçата çырăнса илнĕ.

Колхоз кăçал агротехникăллă мероприятисене пурне те пурнăçа кĕртме шутлать. Колхозăн икĕ сеялка пур. Сеяльщиксене курсра вĕрентнĕ. Сĕлĕ вăрлăхне 125 пăт, тулă вăрлăхне 60 пăт яровизацилеме хунă. Вăрлăха формалинпа чÿхесе акатпăр.

Ф. КИРИЛЛОВ.

Уйхир ударникĕсем

КАЛИНИНО, майăн 9-мĕш. **(Телефонпа).** Районĕпе 1002 гектар çине клевер акнă, плана 102 процент тултарнă. Тĕштырă вăрлăхĕсене 2929 центнер яровизациленĕ. Кĕрхи калчасене 1036 гектар çинче апат панă, 526 гектар сÿреленĕ.

Майăн 8-мĕш тĕлне 443 гектар акнă. Калинин ячĕпе тăракан колхозра А. Иванов малтанхи кунах 11 ретлĕ сеялкăпа 10 гектар акнă.

Çавăн пекех, «Красноармеец» колхозра та Никитинпа Гаврилов колхозниксем ака ĕçĕнче кашни кунхи нормăна 140 процент тултарса пыраççĕ.

И. СОЛОВЬЕВ.

Массăллă çураки пуçланчĕ

КРАСНОАРМЕЙСКОЕ, майăн 9-мĕш. **(Телефонпа).** Паянхи кун тĕлне районри 96 колхозран 68 колхоз çуракине тухнă. Районĕпе пурĕ 770 гектар сухаланă.

«Комбайн», «Партизан», «Осоавиахим», «Победа» тата Сталин ячĕпе тăракан колхозсем ака ĕçне массăллăн тытăнчĕç. Сурхи тырăсене сеялкăсемпе акаççĕ. Вăрлăхсене яровизацилеççĕ, кĕрхи калчасене апат параççĕ.

П. МАЙОРОВ.

Машинăсемпе туллин усă курмалла

Социализмлă ялхуçалăх халиччен курман хăвăртлăхсемпе аталанса пырать, çĕнĕрен те çĕнĕ техникăпа, чи паха та çĕнĕ машинăсемпе хĕçпăшалланать. Уйхирти ĕçсене пысăк пахалăхпа, кĕске срокра туса ирттерессине ялхуçалăх механизмĕсемпе туллин усă курни ĕçе татса парать.

Кăçалхи çуракинче Канаш районĕнчи колхозсенче 40 трактор, тракторпа акакан сеялкăсем 19, лашапа акакан сеялкăсем 113 ĕçлемелле. План тăрăх тĕштырă тата пăрçа йышши культурăсем пурĕ 10820,4 гектар акса хăвармалла. Вăл шутран трактор сеялкисемпе 2700 гектар, вăтам шутпа пĕр трактор сеялки пуçне 142 гектар, лашапа акакан сеялкăсемпе 8120 гектар, вăтам шутпа пĕр сеялка пуçне 72 гектар акма тивет.

Районри хăшпĕр колхозсем тăрăх ку цифра ик-виçĕ хут ÿсет. Сăмахран, Карăклă ялсоветĕнчи Ворошилов ячĕпе тăракан колхозăн пĕр сеялка пуçне 211,3 гектар, Крупская ячĕпе тăракан колхозăн 216,6 гектар, Шелттемри Сталин юлташ ячĕпе тăракан колхозăн пĕр сеялка пуçне 247 гектар акма тивет. Кун пек тĕслĕхсем татах та пур.

Районри ултă колхозăн сеялкăсем пачах çук. Анчах, апла пулсан та, çак колхозсене МТС акса пама план тăрăх пăхса хуман. Райçĕрĕç пайĕ те ку колхозсенче сеялкăпа акса хăварас шутпа нимĕн те тумасть. Çак çитменлĕхсене пĕтерес тĕлĕшпе халех татăклă улшăну тумалла.

ВКП(б) Пĕтĕм Союзри XVIII конференцийĕ: машинăсемпе туллин усă курманни — ялхуçалăх ĕçĕнчи пысăк çитменлĕхсенчен пĕри пулса тăрать, тесе палăртрĕ. Çакна ĕнтĕ çĕрĕç органĕнче, МТС-ра ĕçлекенсем, колхоз председателĕсем ăнланса илме тивĕç. Кăçалхи çуракинче механизмсемпе туллин усă курмалла, машинно-тракторнăй станцин пĕтĕм ĕçне татăклăнах лайăхлатмалла, тракторсен ĕç тухăçлăхне хăпартмалла, сеялкăсемпе çителĕклĕн усă курмалла. Тракторсене уя тухсан эрни-эрнипе капитальнăй ремонт туса ларассине пуçĕпех пĕтермелле.

Производствăллă плансем тунă чухне колхозсенче ĕçе çиелтен тăваççĕ. Çатăрка ялĕнчи Ворошилов ячĕпе тăракан колхозăн пурĕ тĕштырăсемпе пăрçа йышши тырăсем 211,3 гектар акмалла. Вăл шутран 140 гектар МТС трактор сеялкипе акса хăварма пăхнă, лашапа акакан сеялкăпа 71,3 гектар акмалла. Колхозăн 13 ретлĕ пĕр сеялка пур, ĕç норми тăрăх колхоз вăл сеялкăпа кашни кун 4 гектар акма пултарать, апла пулсан 71,3 гектар çĕре 17 кун ытла акас пулать. Кун пек тĕслĕхсем тата ытти колхозсенче те пур. «Çуракине миçе кунта пĕтерме шутлатăр», — тесе ыйтсан, Семеновкăри «Красное знамя» колхоз председателĕ Ефремов юлташ: «ултă кунта пĕтеретпĕр», тет. Ĕç вăйĕсене, машинăсемпе ĕçлессине тĕплĕн шутласа пăхсан, çураки 10 кун хушши тăсăлса каять. «Мĕншĕн плана тĕрĕс тумастăр», тесе ыйтсан, Ефремов юлташ: — пире райçĕрĕç пайĕ çапла хушать, тесе ответлет.

Нумай колхозсенче ĕçе тĕрĕс организацилесси çине тимлĕн çаврăнса пăхмаççĕ. Ĕçе организацилесе ертсе пыма плансем туса хатĕрлеççĕ пулсан та, вăл плансем хут çинче анчах тăрса юлаççĕ. Çакăн пек колхоз председателĕсем хăйсен хуçалăхĕн экономикине, унăн резервисене тĕплĕн пĕлсе тăма, вĕсемпе çителĕклĕ таран усă курма тăрăшмаççĕ. Колхозсенче ĕç вăйĕсемпе тĕрĕс усă курма тăрăшман пирки тепĕр чухне ĕç дисциплини питĕ япăхса каять.

Районра çураки ĕçĕ пуçланчĕ. Колхозсенче клевер акаççĕ, ыраш калчисене апат параççĕ, вăрлăхсене яровизацилеме тытăннă. Анчах, апла пулсан та, колхозсенче çуракине хатĕрленес ĕç халĕ те вĕçленсе çитмен-ха. Машинăсемпе, плугсемпе, сеялкăсемпе, культиваторсемпе туллин усă курмаççĕ.

Д. ВАСИЛЬЕВ.

„Трактор" колхозра

КАЛИНИНО, майăн 8-мĕш. **(Хамăр корр., телефон тăрăх).** Райсовет исполкомĕпе ВКП(б) райкомĕ колхозсем патне çураки ирттерес тĕлĕшпе тунă графика ярса панă. Çак график çине Кÿлхĕрринчи «Трактор» колхозри техник-полевод Арсентьев юлташ — «вуласа тухрăм» тесе çырнă та, алă пуснă. Эпир ку графике колхоз председательне кăтартрăмăр.

— Эсир, Шомкин юлташ, çак хута вуланă-и?

Вăл ответ памарĕ.

График тăрăх колхозăн кашни кун 62 гектар сухаласа акмалла, çуракине 4 кун хушшинче вĕçлемелле. Колхоз çурхи сухана майăн 3-мĕшĕнче тухнă. Унтанпа виçĕ кун хушши тăр-уяр çантаlăк тăчĕ. Çак уяр кунсенче те колхоз графика пурнăçа кĕртсе пыраймарĕ. Майăн 7-мĕшĕнче 32,57 гектар сухаланă, 13 гектар акнă, 8 гектар сÿреленĕ. Вăл кун уяр, ăшă тăчĕ, çĕр те типсе çитнĕ — сухалама лайăх. Майăн 8-мĕш тĕлне колхоз пĕтĕмпе те 45 гектар кăна сухаласа, тĕштырăсене 13 гектар çеç акнă, тырă акма «тăпра чĕрĕрех, тăпра çыпçăнать» тесе тытăнса тăраççĕ, çав вăхăтрах сухаланă хыççăн тăпра çийĕнчех типсе пырать.

Колхозра çапла калаçаççĕ:

— Малтан сухаласа тăкнă вырăнсем çине кайран акма ĕлкĕреймесен пирĕн «пилĕк ретлĕ» сеялкăсем пур, унпа обязательно усă куратпăр, — теççĕ.

График тăрăх сеялкăн кашни сошникĕ пуçне талăкра 1 гектар акмалла, виçĕ сменăпа ĕçлемелле. Колхозăн 13 ретлĕ тата 11 ретлĕ сеялкăсем ушкăнпе 5 сеялка пур.

Хальхи вăхăтра сеялкăсем пĕр сехет те ахаль лармалла мар. Çакна пĕле тăркачах кÿлхĕррисем ака ĕçĕсене вăраха тăсаççĕ. Бригадăсенче ку тарана çитсе те стена хаçачĕсем тухма пуçламан, вулавçăсем ĕçлемеççĕ. Учет ĕçĕ те япăхса кайнă. Хăш бригадăра кам мĕн чухлĕ сухаланă, акнă, сÿреленĕ — çаксене уйрăмăн учета илсе пымаççĕ.

Райçĕрĕç пайĕпе ВКП(б) райкомĕ «Трактор» колхоза мухтама пăхаççĕ, «пур ĕçре те малта пырать», теççĕ. Чăннипе илсен пачах урăхла картина курăнать.

Çак факт вăл Калинински районри организацисем колхозсене мĕнле «конкретлă ертсе пыни» çинчен калать.

Агротехникăна пăхăнман çĕрте

КАНАШ. Районри колхозсем чылайĕшĕ акана тухрĕç. Акан малтанхи кунĕсем ĕçре чылай çитменлĕхсем пуррине кăтартса пачĕç. Уйрăмăнах агротехникăна пăснисем нумай палăраççĕ.

Уçырмари «Комбайн» колхозра сухалакансем нумай шăйрăксем хăвараççĕ. Колхозăн 4-мĕш бригади çĕре питĕ ăшăх сухалать, 5 сантиметр тарăнăш илсе 3—4 гектар сухаласа пăрахнă.

«Маяк» колхозра (председателĕ Андреев юлташ) 1,5 гектар алăпа акнă, çав вăхăтрах икĕ сеялкăран пĕр сеялки, унпа ĕçлеме май пур пулин те, ахаль тăрать. Çакă ĕнтĕ колхозра антимеханизаторла шухăш-кăмăлсем пуррине кăтартса парать.

Ку колхозра сÿре ĕçне те пахалăхсăр тăваççĕ. Çĕре лайăх сÿрелемен пирки вăрлăх çиеле тухать. Пĕр тăваткăл метр çинче 30—40 пĕрчĕ витĕнмесĕр юлать. Майăн 8-мĕшĕнче колхозăн хĕвелçавăрнăшĕ акмалла пулнă. Анчах вăрлăхне халĕ те Канашран илсе килмен пирки вăл ĕç кая юлса пырать.

Акана тухнă колхозсенче пуринче те пекех ĕçе организацилеме пĕлменни палăрать. Лашасене пурне те умлăхыçлăн илсе пыраççĕ, çавăнпа вара пĕр лаши мĕн пирки те пулин чарăнса тăрсан, ун хыççăн пыракан вуншар лашасем чарăнса тăраççĕ. Çакă ĕнтĕ ĕç вăхăтне нумай сая ярать.

Уйра ĕçлекенсем хушшинче культурăллă-массăллă ĕçе организацилемен. Уйра агитаторсемпе вулавçăсем курăнмаççĕ.

Çак çитменлĕхсене Канаш районĕнчи колхозсен халех пĕтерес пулать.

М. ТИТОВ.

Культповозка

ИШЛЕЙ. Сталин ячĕпе тăракан колхозра уйра ĕçлекен колхозниксем хушшинче массăллă ĕçсем ирттерме культповозка хатĕрленĕ. Культповозка валли радио, патефон, хаçат-журналсем, кĕнекесем т. ыт. уйăрнă.

Культповозкăпа çÿреме Г. Лазарев тата И. Алексеев юлташсене çирĕплетнĕ.

А. ТИМОФЕЕВ.

Хĕрÿллĕ ĕç пырать

КОМСОМОЛЬСКОЕ, майăн 8-мĕш. **(Телефон тăрăх).** Майăн 6-мĕш тĕлне районĕпе 490 гектар тĕштырă акнă. Кĕрхи çĕртме сухине 2000 гектар ытла сÿреленĕ. Вăрлăха 74 процент таран яровизаци тунă.

Пĕлтĕр кĕркунне çĕртме сухине паха тунă вырăнсенче тепĕр хут сухаласа тăмаççĕ, тÿрех культиваци туса тата сÿрелесе акаççĕ.

Колхозсенче халĕ массăллă ĕç сарăлса пырать. Кашни колхозрах стена хаçачĕсем кăлармалли макетсем пур. Çураки ыйтăвĕсем тăрăх ку таринччен нумай колхозсенче пĕрер е икшер номер стена хаçачĕ кăларнă та ĕнтĕ. Пур бригадăсенче те калаçусем ирттерекен, хаçатсем вуласа паракан çынсем пур.

БОЧКОВ.

ВКП(б) райкомĕн секретарĕ.

Акана тухма васкамаççĕ

ЕТĔРНЕ, майăн 9-мĕш. **(Телефон тăрăх).** Майăн 6-мĕшпе 7-мĕшĕнче 30 колхоз акана массăллăн тухнă. Икĕ кун хушшинче 656 гектар çурхи суха тунă, 875 гектар сÿреленĕ, 125 гектар сĕлĕпе вика акса хăварнă.

885 гектар çинче кĕрхи калчасене апат панă.

Ака ĕçне уйрăмăнах Полянкăри колхоз аван йĕркеленĕ. Икĕ кун хушшинче 150 гектар сухаланă, 47 гектар сĕлĕпе вика, 101 гектар клевер акнă. Хулари «17-мĕш партсъезд» колхоз 100 гектар, Ворошилов ячĕпе тăракан колхоз 75 гектар сухаланă, 40 гектар акнă. Кунта культурăллă-массăллă ĕçе аван йĕркеленĕ.

Полянкăри колхозра Вахрамеев тата Юхтанов агитаторсем (вĕсемех сухаçсем пулса ĕçлеççĕ) уя яланах хаçат-журналсем илсе тухаççĕ. Вулав çурчĕн заведующийĕ Шилин юлташ ушкăнпа радио итлес ĕçе йĕркеленĕ.

Çавăн пекех Ворошилов колхозра та Назаров, Кириллов агитаторсем лайăх ĕçлеççĕ. Кунта стена хаçачĕсем кăларнă.

Районра 21 колхоз акана халĕ те тухман-ха. «Сура», «Комбайн», «Комсомол» колхозсенче, уйхирте хĕрсе ĕçлес вырăнне, икĕ кун хушшинче ĕçкĕ-çикĕ туса вăхăта ирттернĕ. Кăкшăм, Балдай колхозĕсем «çĕр чĕрĕ» тесе çуракине тухмасăр тăраççĕ. Чăннипе илсен кунта суха ĕçне тума çĕр типсе çитнĕ.

А. ЧЕХОНИН.

Ялхуçалăх выставкине хăяр тата сухан илсе каяççĕ

ВĂРМАР. **(Хамăр корр.)** «Арабось» колхоз иртнĕ кĕркунне теплица туса хăварнă пулнă. Кăçал колхоз вăл теплицăра редиска, хăяр тата сухан туса илме ĕлкĕрнĕ те ĕнтĕ.

Майăн 12-мĕшĕнче «Арабось» колхоз Пĕтĕм Союзри ялхуçалăх выставкине 10 килограмм хăяр, 5 килограмм симĕс сухан ярать. Вĕсене леçме Мускава колхозри бригадир-стахановец П. Данилов юлташ каять.

Франци посолĕ г-н Г. Бержери верительнăй грамотăсем панă

Майăн 6-мĕшĕнче СССР Верховный [illegible] Президиумĕн Председателĕ М. И. [illegible] юлташ Францин Чрезвычайнăй тата Полномочнăй посолне г-н Г. Бержерине йышăннă. Г-н Бержери хăйĕн верительнăй грамотисене панă.

Центральнăй Арктика çинчен калакан çĕнĕ даннăйсем

Гидрометеорологи службин СССР Совнаркомĕ çумĕнчи Главнăй Управленийĕн начальникĕпе Совет Союзĕн Геройĕпе Е. К. Федоров юлташпа калаçни

Арктикăн паллă тĕпчевçи Фритьоф Нансен 50 çула яхăн каярах «Фрам» карап çинче пăрсемпе пĕрле юхса çÿренĕ вăхăтра Çурçĕрти Пăрлă океан çинчен калакан пирвайхи научнăй материалсене пухнă. Анчах та ун чухне палăрмасăр юлнă нумай япаласене темиçе вунă çул иртнĕ хыççăн совет полярникĕсем кăна уçса кăтартрĕç.

Пăрсемпе пĕрле куçса çÿренĕ «Çурçĕр полюс» станцийĕ Центральнăй Арктикăн калама çук пысăк районне—Гренланди тинĕсĕн кăнтăрти широтисемпе полюс хушшинчи района çутатса пачĕ. Пăрсем хушшинче куçса çÿренĕ «Георгий Седов» карап çинчи экспедици хăй Арктикăра ирттернĕ 27 уйăх хушшинче Çурçĕрти Пăрлă океанăн Лаптевсен тинĕсĕ патĕнчен Гренланди тинĕсĕ патне çити сарăлса выртакан калама çук пысăк облаçĕ çинчен питех те хаклă научнăй материалсем пухрĕ. Паллах ĕнтĕ, полярниксене çак ыйту питех те интереслентернĕ: Врангель утравĕ патĕнчен çурçĕр енnelле инçетре, «Пырса кĕме май çук полюсăн» чиккинче сарăлса выртакан питех те пысăк район мĕнлерех-ши вăл?

15 çул каярах Центральнăй Арктикăн çак районĕ тĕлĕнчен Амундсен экспедицийĕн «Норвегия» ятлă дирижаблĕ вĕççе иртнĕ. Америкăри полярникăн Г. Вилкинсăн самолечĕ çак облаçăн «хĕрринчи» пăр çине анса ларнă. Çак икĕ вĕçев наукăна мĕн панă ха? «Пырса кĕме май çук полюсăн» районĕнче çĕр çук, тенĕ вĕсем, океан тарăнăшне (5.440 метр) пĕр хут виççе илнĕ, — урăх нимĕн те çук. Шыв тарăнăшне пысăк мар эхолотпа виçнĕ Вилкинс: çак цифра тĕрĕсех мар пулĕ, тесе шутланă.

Çурçĕрти Пăрлă океанăн режимне пĕлес тесен, унăн тĕрлĕ районĕсенче пăрсем мĕнле куçса çÿренине, тĕрлĕ горизонтсенче шыв юхăмĕсем мĕнле пулнине, шывăн химиллĕ составĕпе температурине, метеорологи обстановкине сăнаса вĕренес пулать. Çавăн пекех магнитологипе гравитаци тĕлĕшпе те кирлĕ даннăйсем илес пулать.

«СССР Н-169» самолетпа инçетри широтасем çине вĕççе кайнă экспедици юхса çÿрекен виçĕ пăр çинче ирттернĕ кĕске срок хушшинчех комплекслă научно-исследовательски ĕç туса ирттерме пултарчĕ. Экспедицине мĕн кирлине йăлтах парса янă, унăн кирлĕ пек научнăй оборудованисем пулнă.

Инçетри широтасем çинчи экспедици мĕн пачĕ-ха?

Вилкинс пĕлтернĕ цифрăна шута илсе, нумай ученăйсем: океанăн çак районĕнче питех те тарăн вырăн пур, тесе шутланă. Океан тарăнăшне халĕ виççе пăхнă хыççăн, çапла калама пулать: кунта океан тарăнăшĕ тĕрлĕ вырăнта питех те тĕрлĕрен пулсан та, вăл халиччен шутланă пек мар, ытлашши тарăн мар.

Çакна палăртнă: «Çурçĕр полюс» станцийĕпе седовецсем çак района Атлантика океанĕнчен ăшă шыв сийĕ юхса кĕнине сăнанă, çак ăшă сий шывăн пĕр паллă тарăнăшĕнче Çурçĕрти Пăрлă океанăн мĕнпур бассейнĕ тăрăх юхса сарăлать.

Экспедицин магнитлă сăнавĕсем халиччен теори енĕпе кăна палăртнă величинасенчен уйрăм величинасем пачĕç. Гравитациллĕ измеренисен даннăйĕсем çак районра çĕр чăмăрĕн сийĕ мĕнле пулни çинчен калакан сведенисем параççĕ тата ыттисене те пĕлме пулăшаççĕ.

Экспедицин метеорологи енĕпе пухнă даннăйĕсене Çурçĕр полушарийĕн синоптикăллă картти çине кĕртнĕ. Кунта çакă палăрнă: Арктикăри юлашки экспедицисен опычĕпе пуянланнă синоптиксем хальхи вăхăтра Центральнăй Арктикăра атмосфера процесĕсем мĕнле аталанса пынине чылай тĕрĕсрех чухласа илме пултараççĕ. Инçетри широтасем çинчи экспедицин даннăйĕсем совет синоптикĕсем малтанлăха палăртса хунă выводсемпе пĕр пекех пулнă.

Экспедицин научнăй пайĕнче Либин, Острекин тата Черниговский юлташсем пулнă. Вĕсем пурте Арктикăра нумай çулсем хушши ĕçлеççĕ, вĕсенчен кашниех полярти станцисенче иртнĕ вăхăтра ĕçлесе пысăк опыт пухнă.

Экспедици хăйне панă заданине тивĕçлипе, питех те пысăк хăвăртлăхсемпе пурнăçа кĕртрĕ. (ТАСС).

Черевичный самолечĕ Амдермăра

Майăн 8-мĕшĕнче Мускав вăхăчĕпе 03 сехет те 50 минутăра инçетри широтасем çине «СССР Н-169» самолетпа вĕççе кайнă экспедици Маточкин Шар проливĕн çыранĕнче вырнаçса тăракан полярти станцирен вĕççе тухнă, çакăн хыççăн 3 сехетрен материк çине — Амдермăна вĕççе çитнĕ. Арктикăри пăрсене сăнаса вĕçес тĕлĕшпе кирлĕ ĕçсене туса пĕтернĕ. Самолет йĕлтĕрĕсем вырăнне урапасем лартса, Черевичный юлташ Архангельск урлă Мускава вĕççе килет. (ТАСС).

Курорт сезонĕ уçăлнă

Трускавец курортĕнче (Украина) çуллахи сезон пуçланнă. Кăçалхи çул унта 8 санаторий тата канмалли икĕ çурт ĕçлет, вĕсенче 13 пин çынна яхăн пулать.

Моршински курортра та сезон пуçланнă, унта çĕршывăн тĕрлĕ кĕтессисенчен канакансем çĕршер çын пынă та ĕнтĕ.

Строительсен отчетлă иккĕмĕш выставки

Мускавра СССР Наркомстройĕн отчетлă иккĕмĕш выставки май уйăхĕнче уçăлать. Строительство организацийĕсем çак выставкăна хатĕрленеççĕ.

Отчетлă иккĕмĕш выставкăн участникĕсемпе экспоначĕсен хисепĕ иртнĕ çулхинчен нумай пысăкрах пулать. Выставка территорийĕ çинче механизацин çĕнĕ павильонне туса пĕтереççĕ. Кантăкран хатĕрленĕ блоксенчен павильон-экспонат тума пуçлаççĕ. Унăн шалти оборудованийĕсене те — пÿлĕмсен стенисене, алăксене, пусмасене тата ыттине те кантăкран тăваççĕ.

Хальхи вăхăтра выставкăна ямалли кандидатсене суйласа çитереççĕ.

Мускавра В. Р. Вильямс памятникĕ пулать

Искусство ĕçĕсен СССР Совнаркомĕ çумĕнчи Комитечĕ паллă ученăй-большевика В. Р. Вильямс академика асăнмаллăх лартмалли памятник проектне ырланă. Памятнике Мускаври К. А. Тимирязев ячĕпе тăракан ялхуçалăх академийĕн территорийĕнче лартаççĕ.

Памятник никĕсĕ гранитпа витнĕ тăвата кĕтеслĕ постамент пулать. Ун çине ученăйăн бронзăран тунă фигурине лартаççĕ.

ПАРТИ ПУРНĂÇĔ

Производство ĕçне лайăхлатасси— тĕп задача

Çак кунсенче Çĕмĕрлери древкомбинатри пуçламĕш парторганизацин отчетпа суйлав пухăвĕ пулса иртрĕ. Партбюро секретарĕ Мухин юлташ парторганизацин отчетлă тапхăрти ĕçĕсем çинчен тĕплĕн каласа пачĕ.

Комбинат иртнĕ çулта начар ĕçленĕ, производствăлла плана тултарайман. Çакă вăл пуçламĕш парторганизацине производство ыйтăвĕпе ытларах ĕçлеме хушнă. Кăçал парторганизаци иртнĕ çулти çитменлĕхсене тĕплĕн шута илнĕ, комбинатри рабочисемпе инженерно-техническ работниксене производство планне кварталтан квартала тултарса пыма мобилизациленĕ. Комбинат халь иртнĕ çултинчен темиçе хут лайăхрах ĕçлеме пуçланă. 1941 çулти пĕрремĕш квартал планне 105,4 процент тултарнă. Продукци туса кăларма ларакан хака 9,2 процент йÿнетнĕ. Виççĕмĕш номерлĕ цех апрель уйăхĕнчи плана, пур показательсем тăрăх та, апрелĕн 27-мĕшне ытлашшипех тултарнă.

Цехсенче дисциплина çирĕпленет, пысăк пахалăхлă продукцисем туса кăларассишĕн кĕрешÿ вăйланса пырать. Прогул тăвакансен тата хăйсен ирĕккĕн ĕçрен пăрахса тухса каякансен хисепĕ, иртнĕ çулăн малтанхи çурçулĕпе танлаштарсан, виçĕ хут чакнă.

Коммунистсем парторганизацин отчетне активлăн сÿтсе-яврĕç. Вĕсем рабочисем хушшинче политикăлла-массăлла ĕç çителĕксĕр пулса пыни çине кăтартса пачĕç. Комбинатра ĕçлекен рабочисенчен 40 процентĕ ытларах хĕрарăмсем шутланаççĕ. Анчах, пуçламĕш парторганизаци хĕрарăмсем хушшинче ĕçлессине вăйлатман. Çавăн пекех, лайăх ĕçлекен работницăсене ертсе пыракан ĕçе уйăрса лартас тĕлĕшпе парторганизаци çителĕксĕр ĕçленĕ.

Илларионов коммунист хăшпĕр цехсен начальникĕсем продукци пахалăхĕшĕн япăх кĕрешнине кăтартса пачĕ. Акă, тăваттăмĕш номерлĕ цех начальникĕ Иванов юлташ типĕтме хуракан материалсем айĕнчи подкладкăна вăхăтра улăштарттарман пирки, хатĕрлесе хунă материалсенчен пĕр пайĕ юрăхсăра тухнă.

ВКП(б) XVIII конференцийĕнче Маленков юлташ предприятисенче государство пурлăхне сыхласа усрасси çинчен каланă чухне «кашни утăмрах халăх пурлăхне тирпейсĕр, хуçалла мар тыткаланине курма пулать», терĕ. Çакăн пек тĕслĕхсене комбинатра та чылай тĕл пулма пулать. Кирлĕ мар япаласене кăларса тăкакан вырăнта кивелнĕ станоксем выртаççĕ, краска пичкисене çуррине пушатнă та, çаплипех кăларса пăрахнă. Ещĕксем çинче шурупсемпе тимĕр пăтасем тĕл пулнă. Çак йĕркесĕрлĕхсене пĕтерес пирки пуçламĕш парторганизаци çителĕксĕр кĕрешнĕ.

Отчетлă тапхăрта парти членне 20 çынна илнĕ. Анчах пуçламĕш парторганизацин отчетĕнче парти ретне илнĕ çамрăк коммунистсене обществăлла ĕçе хутшăнтарса пыни çинчен пĕр сăмах та пулмарĕ. Коммунистсенчен чылайĕшĕ хăйсен политикăлла пĕлÿлĕхне хăпартса пырас пирки ĕçлемеççĕ. Партбюро секретарĕ уйрăм коммунистсем мĕнле вĕреннине контроллесе тăман. Парти членĕн кандидачĕ Родионова тата парти членĕ Жеманова юлташсем парти историне çителĕксĕр вĕренни çинчен иртнĕ çултанпах калаçаççĕ, халĕ те парторганизаци отчетĕнче вĕсен ячĕсенех асăннă. Çав коммунисткăсем мĕншĕн начар ĕçленине Мухин юлташ каласа параймарĕ. Сушильнăй цех начальникĕ пулса ĕçлекен Иванов коммунист та «Кĕске курсăн» виççĕмĕш сыпăкне кăна вĕренет. Ахальтен мар ĕнтĕ, 32 кандидатран 18-шĕн кандидатра тăрас стаж иртсе кайнă. Акă, Апаковский юлташ парти кандидатĕнче 1934 çултанпах тăрать. Обществăллă ĕçсене хутшăнмасть. Отчетпа суйлав пухăвне те пыман. Çавăн пекех парти кандидачĕ Гордеев юлташ та парторганизаци секретарĕ хушнă ĕçсенчен пăрăнса çÿрет.

Отчет тăрăх прение 17 коммунист тухса каларĕ. Вĕсем парторганизацин отчетлă тапхăрти ĕçĕсене тĕплĕн сÿтсе-явса лайăх сĕнÿсем парса хăварчĕç. Коммунистсем парторганизаци отчетлă тапхăрта çителĕклĕ ĕçленĕ, тесе йышăнчĕç. Партбюро секретарĕ пулса ĕçлеме Подклетнов юлташа суйларĕç.

А. ИЛЬМЕНТ.

Физкультурăпа оборона ĕçне вăйлатас ыйту ВКП(б) райкомĕн ларăвĕнче

Çак кунсенче ВКП(б) Красноармейски райкомĕ районра оборонăпа физкультура ĕçĕ мĕнле тăни çинчен Осоавиахим райсовечĕн, райсовет исполкомĕн физкультурăпа спорт инструкторĕн, комсомол райкомĕн доклачĕсене итлерĕ. Осоавиахим енĕпе çар ĕçне вĕренессине çĕнетсе урăхлатнă хыççăн, районра оборонăпа физкультура ĕçĕ лайăхланни палăрать. Районра Осоавиахимăн пуçламĕш организацисем 96, вĕсенче 2000 çын членра тăрать. Осоавиахим членĕсене çар ĕçне вĕрентессине кăçал чылай лайăх йĕркеленĕ. Учебнăй командăсем, группăсем, отрядсем тунă. Çак группăсене пин çынна яхăн хутшăнтарнă. Кунсăр пуçне партипе совет активне çар ĕçне вĕрентме тытăннă. Çапла, районра 1348 çын ГТО хĕллехи (йĕлтĕр) нормине панă. ПВХО енĕпе 206 çын норма панă.

Районри физкультурăпа спорт ĕçĕ те лайăхланма пуçларĕ. Хĕллехи вăхăтра Карело-Финн ССР-чи комсомолецсем чĕнсе калани тăрăх нумай комсомолецсемпе çамрăксем йĕлтĕр çине тăчĕç. Профсоюзсен, комсомолецсен йĕлтĕрлĕ кроссĕсене пурĕ икĕ пин çын ытла хутшăннă, 15—20 километрлă йĕлтĕрлĕ походсем туса ирттернĕ.

Апрелĕн 6—20-мĕшсем хушшинче комсомолецсен гимнастикăллă ăмăртăвне ирттернĕ. Унта 796 комсомолец хутшăннă. Вĕсенчен 756 комсомолец ГТО нормине панă.

Енĕшкассинчи «Стрела» промартельри, Кушар ялсоветĕнчи «Свобода» тата Буденный ячĕпе тăракан колхозсенчи физкультура коллективĕсем лайăх ĕçлеме пуçларĕç. Вĕсем пĕр-пĕринпе социализмлă ăмăрту договорĕсем тунă. Январь хыççăн физкультура коллективĕсем 14 организациленĕ, халĕ физкультура коллективĕсем 30 çитнĕ, вĕсенче 758 çын тăраççĕ. Физкультурниксем валли 650 çын вырнаçмалăх стадион тунă, тир тата 8 турник хатĕрленĕ.

Райком хăйĕн решенинче физкультурăпа оборона ĕçĕнче нумай çитменлĕхсем пуррине палăртрĕ. 29 колхозра Осоавиахим организацисем çук-ха. Физкультура коллективĕсем мĕнпурĕ те 17 колхозра, РОКК организацисем 18 колхозра кăна организациленĕ. Уйрăммăнах Осоавиахим пуçламĕш организацисемпе физкультура коллективĕсем çуллахи сезона начар хатĕрленеççĕ. Райисполкомăн физкультурăпа спорт инструкторĕ, Осоавиахимăн райсовечĕ пуçламĕш организацисемпе физкультура коллективĕсене çителĕксĕр пулăшаççĕ. Вырăнсене сахал тухса çÿреççĕ. Райком çак çитменлĕхсене пĕтерме, малашне ĕçе вăйлатмалли майсене кăтартса хăварчĕç.

Л. КОНСТАНТИНОВ.

Физика терминĕсем çинчен

Вăтам шкулсенче пур предметсене те тăван чĕлхепе вĕрентме пуçлас ĕçре научнăй терминологине йĕркелесе çитересси пысăк вырăн йышăнать. Унсăрăн учительсемпе вĕренекенсем умне чылай йывăрлăхсем тухса тăма пултараççĕ. Научнăй терминологине йĕркелесе çитермесен учебниксем те пахалăх енчен уксахласси курăнсах тăрать, мĕншĕн тесен пĕр терминах тĕрлĕ учебниксенче тĕл пулма пултарать, анчах учебниксене куçаракансем çав термина кашни хăй пĕлнĕ пек куçарса çырĕç.

1940 çулта тухнă «Терминологи словарĕ» чăвашла терминологине йĕркене кÿрес енĕпе чылаях пулăшать. Анчах ку словарь пачах çителĕксĕр. Словарьте физикăпа математика терминĕсем 500 яхăн, вăл шутран физика терминĕсем 180 терминран ытла мар. Паллах, ку ытла та сахал. Çитменне тата чăвашла куçарса кĕртнĕ терминсенчен нумайĕшĕ вырнаçуллă пулайман.

«Терминологи словарĕнче»: «Колебательное движение — хумханса куçса пыни», тесе куçарнă. Аçталла пынишни ĕнтĕ ку? Суллануллă движенире япала хăйĕн равновеси точки çывăхĕнче çеç каялла-малалла куçать, урăх вырăна ниçта та куçса пымасть вăл. Научнăй терминологире «движение» сăмаха «куçса пыни» тесе куçарни вырăнлах мар, ăна пур чухне те, пирĕн шутпа, «движени» тесех çырсан аванрах.

«Неравномерное движение — тикĕс мар куçса пыни», тесе куçарнă. «Неравномерный» сăмаха «тикĕс мар» тесе куçарнинче терминăн тĕп шухăшĕ кăштах палăрать пулин те, унăн пĕлтерĕшĕ чылай улшăнать, мĕншĕн тесен «тикĕс мар» тенине вырăсла куçарсан «неравный» пулса тăрать. «Равномерный» тенине «тикĕс» тесе куçарнă пирки те çаплах каламалла. Çавăнпа «равномерный» сăмаха куçармасăрах хăварсан та юрать пулĕ. Куçарасах пулсан «танвиçеллĕ» тени термин содержанине тĕрĕсрех палăртмалла пек туйăнать.

«Сообщающиеся сосуды — пĕрлешсе тăракан савăтсем». Кунта «тăракан» сăмах нимĕн тума та кирлĕ мар. «Пĕрлешекен савăтсем» тени кĕскерех, çавăнпа аванрах. Анчах терминăн пĕлтерĕшне тĕрĕсрех парас енчен илсен, «пĕр пĕринпе хутшăнакан савăтсем» е кĕскенрех «хутшăнуллă савăтсем» тени аванрах пулĕччĕ.

«Точка кипения — вĕремелли температура»; «Точка плавления — шăранмалли температура». Кунта «точка» сăмахран темĕншĕн хăранă. «Точка кипения — вĕренин точки» тесен аванрах, мĕншĕн тесен вырăсла учебниксенче çапла çыраççĕ: «Температура, при которой кипит жидкость, называется точкой кипения». Учебнике чăвашла куçарнă чухне ку çапла пулса тухмалла: «Шĕвек вĕренĕ чухнехи температурăна вĕренин точки теççĕ». Çавнашкалах «точка плавления — шăраннин точки», темелле.

«Центробежная сила — айккинелле тапакан вăй»; «Центростремительная сила — варринелле туртакан вăй». Çапла куçарни тĕрĕс мар, мĕншĕн тесен кунта вăйсен майĕ уççăн курăнмасть. Вырăсла термин «центробежная сила» вăй центртан радиус майлă тапнине тĕрĕс кăтартать, «айккинелле тапакан вăй» тесен вăйăн майĕ паллă мар пулса каять. Кунта «центртан тапакан вăй» тесен тĕрĕс пулать. Çавнашкалах «центростремительная сила—централла туртакан вăй» тесен тĕрĕсрех пулать. Анчах «тапакан» тата «туртакан» сăмахсем вырăнлах мар пирки «центробежнăй вăй», «центростремительнăй вăй» тесе çырсан аванрах пулĕччĕ. Физикăра тата «центростремительное ускорение» термин пур (словаре кĕмен). Ăна словарь хыççăн кайсан «варринелле туртакан хăвăртланни» тесе каламалла пулать, ку вара питех те вырăнаçусăр пулĕччĕ.

«Электромагнитная индукция — электромагнит индукцийĕ», тенĕ словарьте. Кунашкал çырни терминăн пĕлтерĕшне пăсни пулать, мĕншĕн тесен «электромагнитная индукция» тата «индукция электромагнита» — иккĕшĕ пачах икĕ тĕрлĕ ăнлану. Кунта «электромагнитла индукци» темелле.

«Электромагнитное поле — электромагнитлă вырăн». Кунта темĕншĕн «уй» сăмах куçаракансен кăмăлне килмен вара. Шухăшларах пăхсассăн, «уй» сăмах термин пĕлтерĕшне тĕрĕсрех кăтартса парать. Ытти чĕлхесенче те ку терминра «уй» тени тĕл пулать (сăмахран, нимĕçле, французла, англичанла). Физикăра «поле» сăмахлă термин час-часах тĕл пулать, тĕслĕхрен, «поле тяготения», «магнитное поле Земли» т. ыт. те. «Çĕрĕн магнитлă вырăнĕ» тени Çĕр тавра магнитлă вăйсем пуррине кăтартасран инçе тăрать. Паллах, «Çĕрĕн магнитлă уйĕ» темелле.

Кун пек тĕслĕхсене словарĕн ытти пайĕсенче те нумай тупма пулать. «Однородное вещество — хутăшмар япала». Мĕншĕн «пĕрйышши япала» тесе куçарман-ха çакна? «Вещество» термина куçармасăрах çырсан аванрах пулмалла. Унсăрăн «япала» тенипе «вещество» тата «тело» терминсене палăртмалла килет. Паллах, «веществопа» «тело» хушшине танлăх палли лартма çук.

Терминологи словарьне, пирĕн шутпа, тÿрлетсе тата пысăклатса кăларас пулать. Физикăри терминсемех хальхи словаре кĕрейменнисем нумай.

Терминологи ĕçне пĕччен-иккĕн тума çук. Ку ĕçре опытлă учительсем пысăк пулăшу пама пултарĕччĕç. Вĕсене ĕçе хутшăнтарса, научнăй терминологи тăвас ĕçе организацилемелле.

М. СТЕПАНОВ.

ВЛКСМ Центральный Комитетĕнче

Хăшпĕр шкулсенче комсомолецсемпе пионерсене чăтма çук тĕрлĕрен нумай обществăлла ĕçсем парса тултарнă. Çакă вăл вĕренÿре ĕлкĕрсе пыма чăрмантарать, вĕсен сывлăхĕсемшĕн те сиенлĕ. Вĕренекенсенчен нумайĕшĕ вăхăта пухусенче, ларусенче, канашлусенче ытларах ирттереççĕ, темиçешер обществăлла ĕçсем туса пыраççĕ.

Нумай пулмасть ВЛКСМ Центральный Комитечĕ çакăн çинчен сÿтсе явса постановлени йышăннă. ЦК ВЛКСМ хăйĕн постановленийĕнче комсомол тата пионер организацийĕсенче тĕрлĕрен пухусем, ларусем ирттерессине пачах сахаллатма хушнă. Май уйăхĕнчен пуçласа вĕренÿ çулĕ пĕтиччен шкулсенче олимпиадăсемпе смотрсем, тĕрлĕрен спортивнăй ăмăртусемпе конференцисем ирттерме чарнă.

Вĕренÿри отличниксем

Пирĕн №-ски чаçри красноармеецсем Май уявне çар ĕçне тата политикăна вĕренес çĕрте çĕнĕ çитĕнÿсем тунипе кĕтсе илчĕç. Чăваш республикинчен килнĕ красноармеецсем чылайĕшĕ малта пыраççĕ.

Красноармеец Г. Корнилов юлташ (Красноармейски р.) вĕренÿри отличниксенчен пĕри шутланать. Çар ĕçне лайăх вĕренсе пынăшăн командование ăна 6 хутчен тав тунă

Çавăн пекех, И. Мартынов, П. Антонов юлташсем те хăйсен пĕлÿлĕхне ÿстерсе пыраççĕ. Вĕсем шоферсен курсĕнчен вĕренсе тухрĕç. Халь автомашинăпа çÿреме право илме хатĕрленеççĕ.

Красноармеец **В. ИЛЬИН.**
Хĕвеланăç уйрăм Çар округĕ.

РАЙОНРИ ХАÇАТСЕНЕ ПĂХСА ТУХНИ

Пропаганда ыйтăвĕсене тăтăшах çутатса пырассишĕн

(,,Колхоз пурнăçĕ"—Йĕпреç районĕ, ,,Çĕнтерÿ çулĕ"— Хĕрлĕ Чутай районĕ)

ВКП(б) Центральный Комитечĕ, партиллĕ пропаганда ĕçне йĕркелесси çинчен йышăннă историллĕ постановлени тăрăх, пĕтĕм большевикла пичет çине пысăк та ответлă ĕç хучĕ. «Марксизм-ленинизмăн чи паха орудийĕ тата пропагандăн Пĕтĕм Союзри трибуни пулса тăракан пичете тивĕçлĕ хака хуманнине пĕтерес, марксизм-ленинизма пропагандăлас ĕçре пичет рольне хăпартас», — çапла кăтартса пачĕ партин Центральный Комитечĕ.

Пропаганда ыйтăвĕсене районри хаçатсен те, ытти мĕнпур хаçатсемпе пĕртанах, тăтăшах çутатса пырас пулать. Чăн та, вĕсене консультацисем пичетлесе пырассинчен хăтарнă. Районри хаçатсен страницисенче лайăх пропагандистсен, парти историне, марксизм-ленинизма харпăрхăй тĕллĕн вĕренекенсен опытне çутатса пымалла. Партин пуçламĕш организацийĕсем, парти комитечĕсем тата вĕсен руководителĕсемпе работникĕсем пропаганда ыйтăвĕсем тĕлĕшпе мĕнле ĕçленине те хаçат урлă çутатсах тăмалла. Тата «облаçсемпе районсенчи хаçатсен пропагандăн организациллĕ опытне çутатса пымалла кăна мар, лекцисен, консультацисен, кружок занятийĕсен пахалăхне, содержанине хакламалла» (ЦК ВКП(б) 1939 ç. августăн 16-мĕшĕнче йышăннă постановленирен). Çакăн пек ĕнтĕ пропаганда тĕлĕшпе районри хаçатсем çине хунă пысăк та паха ĕçсем.

Пирĕн районсенчи хаçатсем çак ĕçсене çителĕклĕ таран пурнăçа кĕртсе пыраççĕ-и-ха? Çак ыйту çине ответ пама уйрăм тĕслĕхсем илсе кăтартăпăр.

Илер, акă **«Колхоз пурнăçĕ»** хаçатăн (Йĕпреç районĕ) кăçалхи мартпа апрель уйăхĕнче тухнă номерĕсене. Ку хаçатăн редакцийĕ пропаганда ыйтăвĕсене манса хăварман. Пуçламĕш парторганизацисенчи отчетпа суйлав пухăвĕсем çинчен çырнă кашни статьярах коммунистсем мĕнле вĕренни çинчен те кăшт та пулин каласа панă. Анчах ку статьясенче пуринчен ытла çапла çырнă: «Парти историне тата ВКП(б) уставĕпе программине вĕренме пулăшас енĕпе парторганизаци енчен ĕçлĕ пулăшу пулман. Çавна пула çамрăк коммунистсем хушшинче парти историне вĕренес ĕç начар тăрать» (Эпеçри парторганизацин пухăвĕ çинчен çырнă статьяран). Упакассинчи, Кĕлĕмкассинчи, райсоюзри пуçламĕш парторганизацисем çинчен те çавнашкалах çырнă.

Паллах ĕнтĕ, ĕçри çитменлĕхсене критиклемеллех. Çитменлĕхсене критиклени ĕçе лайăхлатма пулăшать. Анчах пропаганда ĕçĕнчи çитĕнÿсене те кăтартса памалла, — ку вăл кая юлакансене малалла илсе пыма кирлĕ.

«Çĕнтерÿ çулĕ» хаçат та (Хĕрлĕ Чутай районĕ) районри пуçламĕш парторганизацисенче парти историне вĕренес ĕç мĕнле тăнине çутатса, ятарласах страница та кăларнă (1941 ç. апрелĕн 6-мĕшĕнче). Ку страницăра, парти историне вĕренес ĕçри çитĕнÿсене кĕскен кăтартса панипе пĕрлех, вĕренме ÿркенекенсене тата коммунистсен вĕренÿне ертсе пыман пуçламĕш парторганизаци секретарĕсене те çивĕччĕн критикленĕ. Хаçат редакцийĕ паха та кирлĕ ĕç тунă.

Анчах та çителĕклĕ-ши кунпах? Çук, çителĕклĕ мар. «Çĕнтерÿ çулĕ» апрель уйăхĕнчи ытти номерсенче пропаганда ыйтăвĕсене урăх пĕрре те хускатман.

Вырăнти парторганизацисенче пропаганда ĕçне лайăхлатса пыма районри хаçатсем, чи малтан, ку ыйтăва тăтăшах çутатса пыни кирлĕ. Пропагандистсемпе лекторсен, пуçламĕш парторганизаци секретарĕсен, парти историне, марксизм-ленинизма хастаррăн вĕренсе пыракан юлташсен статьисене кашни номертех пичетлесе пыма тивĕçлĕ. Юлташла калаçусем, лекцисем, консультацисем тата кружоксен занятийĕсем çинчен те çутатсах тăмалла. «Вăхăт çук» тесе, кахаллăха пула, вĕренмесĕр пурăнакан тăмсайсене те çивĕччĕн те хыттăн критиклес пулать.

Пропаганда ыйтăвĕсене тăтăшах çутатса пырасси — районри хаçатсен пысăк задачисенчен пĕри пулса тăрать.

Çĕнĕ промартельсем

Чăвашпромсоюз системинче юлашки вăхăтра темиçе çĕрте çĕнĕ артельсем организациленĕ.

Çапла Сĕнтĕр районĕнчи Ильинкăра «Волга» ятлă промартель ĕçлеме тытăннă. Ку артель кондитер изделийĕсем тăвать, çăкăр пĕçерет, квас, сăра, морс тăвать, пулă тытать, атă-тушмак юсать тата ытти ĕçсене те тăвать.

Артель нумай мар вăхăт хушши ĕçлет пулин те, вăл ĕнтĕ темиçе пин тенкĕ тупăш панă.

Артель правленийĕн председателĕ В. Ильменейкина юлташ промартель ĕçне лайăх организациленĕ, стахановла ĕçлекенсен йышĕ артельре ÿссех пырать.

Çавăн пекех нумай пулмасть Сĕнтĕрвăрринче «Заря» ятлă çĕнĕ промартель организациленĕ. Ку артельре вунпĕр тĕслĕ производство пулмалла. Халлĕхе кунта кондитер изделийĕсем тăвакан, çăкăр пĕçерекен, колбаса тăвакан тата ытти производствăсем ĕçлеççĕ.

Çитес вăхăтра çĕнĕ промартельсемпе мастерскойсем Октябрьски, Комсомольски, Шăмăршă, Пăрачкав районĕсенче уçма палăртнă.

И. Е.

Киеври мединститут 100 çул тултарнă тĕле

Киеври пĕрремĕш мединститутра кăçалхи çул 509 врач вĕрентсе кăлараççĕ. Вĕсем вĕренсе тухнă вăхăтрах институт 100 çул тултарать. Çак вăхăт хушшинче институт 15 пин врач вĕрентсе хатĕрленĕ. Вĕсенчен виçĕ пайĕнчен икĕ пайне совет влаçĕ туса хунă хыççăн вĕрентсе кăларнă.

Чиртен сыватакан шывлă бассейн

Кишиневра шыв бассейнне юсаса çитереççĕ. Çак спорт сооруженине юсама Молдаван ССР Совнаркомĕ 100 пин тенкĕ панă.

Искуственнăй майпа тунă çак водохранилищĕн тарăнăшĕ — 3,5 метр. Вăл пляжпа тата служебнăй çуртйĕрсемпе пĕрле 4,5 гектар чухлĕ лаптăк йышăнса тăрать. Бассейнра пĕр кун хушшинче 10—15 пин çын шыва кĕме пултарать. Бассейн шывĕ çĕр айĕнчи кÿлĕрен тухса тăрать. Çак шыв чиртен сывалма пулăшать, мĕншĕн тесен унта тимĕрпе иод нумай.

КОНСУЛЬТАЦИ

Продукцин хăйне ларакан хакне йÿнетесси— хуçалăхлă пысăк задача

ССР Союзĕн экономикăллă тĕп задачине пурнăça кĕртесси тата, кучухнехи пĕтĕм тĕнчери обстановкăна кура, хамăр çĕршывăн оборона хăватне çирĕплетес задачăна пурнăça кĕртесси— «халăх хуçалăхĕн пĕтĕм системинче ертсе пыракан никĕс пулса тăракан» социализмлă промышленноçа пур майсемпе те çирĕплетсе пыма хушаççĕ. Промышленноçа аталантарас ĕçе нумай капитал хывмалла. Промышленноçа мĕн чухлĕ капитал хывнине ССР Союзĕн Верховный Совечĕн VIII Сессийĕ çирĕплетнĕ цифрăсенчен курма пулать: государство бюджечĕ тăрăх кăçалхи çул промышленноçа 39 миллиард тенкĕ ытла хывмалла.

Пирĕн промышленноçа аталантарма кирлĕ укçа-тенкĕ пуринчен ытла промышленноçри накопленисенчен пулса тăрать. Накопленисен пысăккĕшĕ предприятисем мĕнле ĕçленинчен килет. Промышленность «питех те йĕркеллĕ, питех те тухăçлă ĕçлемелле». «Пирĕн промышленноçра тата транспортра юлса пыракан предприятисем пулмалла мар. Мĕнпур заводсем, фабрикăсем, шахтăсем, чугунçулсем плана тултарса пыма тивĕçлĕ». (ВКП(б) XVIII конференцийĕ йышăннă резолюцирен).

Промышленноçра накоплени тумалли чи пысăк çăлкуç—вăл продукцин хăйне ларакан хакне йÿнетесси пулса тăрать. Çавăнпа та ЦК ВКП(б) тата Совет правительстви продукцин хăйне ларакан хакне йÿнетесси промышленноçра ĕçлекен работниксен пысăк задачисенчен пĕри пулса тăнине кăтартса параççĕ. Хозяйственниксем çак задачăна манма тытăнсан, вĕсем продукцин хăйне ларакан хакне йÿнетессипе интересленме пăрахсан е сахал интересленсен, хозяйственниксен йăнăшне парти вăхăтра тÿрлетсе пычĕ.

Çапла пулнă, сăмахран, 1931 çулта, ун чухне, пĕрремĕш пятилеткăна пурнăça кĕртсе пынă вăхăтра, накоплени кивĕ çăлкуçĕсем çителĕксĕрри палăрнă, хозрасчет принципне çителĕклĕ пăхăнман пулнă. Сталин юлташ ун чухне хозяйственниксен тимлĕхне тирпейлĕх режимне тытса пырасси, усăсăр расходсене чакарасси енне çавăрчĕ. Хозяйственниксен канашлăвĕнче вăл çапла каланă: «Промышленноçпа ялхуçалăхне малалла сарса пырас тесен, накоплени çĕнĕ çăлкуçĕсене ĕçе ярас пулать, хуçасăрлăха пĕтерес пулать, хозрасчета пурнăça кĕртсе пырас пулать, продукин хăйне ларакан хакне чакарас пулать тата промышленноçра хăйĕнче накоплени тăвассине вăйлатас пулать» («Ленинизм ыйтăвĕсем», 10-мĕш изд., стр 464).

ВКП(б) XVIII съездĕнче Молотов юлташ пирĕн парти перекетлĕх ыйтăвĕсем çине, туса кăларакан продукцин хакĕсем çине тимлĕн çаврăнса пăхмалла, терĕ. Вăл çапла каларĕ: «кашни предприятин, кашни организацин ĕçĕ государствăна мĕн чухлĕ ларнине лайăх пĕлсе тăмалла». «Пирĕн пур работниксене те, пĕчĕккисенчен пуçласа пысăккисем таранах, çапла ĕçлекен тумалла: вĕсем государствăпа халăх умĕнче ответлă пулассине яланах астуса тăччăр, халăх пурлăхне упрасси тата ăна тирпейлĕ тытасси, расходланă чухне экономи тăвасси тата ĕçре халăх укçин кашни пусне упрасси вĕсен обязанноçĕ пулса тăнине яланах астуса тăччăр!» (Стенограф. отч. XVIII съезда ВКП(б), стр. 354).

Партин Пĕтĕм Союзри XVIII конференцийĕ парти организацисен промышленноçпа транспорт тĕлĕшĕнчи задачисене уйрăмăн сÿтсе-яврĕ, халăх хуçалăхĕн çак отраслисенче ĕçсене лайăхлатас тĕлĕшпе паха кăтартусем пачĕ. Маленков юлташ доклачĕ тăрăх йышăннă резолюцире парторганизацисен промышленноçпа транспорт тĕлĕшĕнчи хуçалăхлă-политикăллă тĕп задачисене палăртса: «**...туса кăларакан продукцин хăйне ларакан хакне** тăтăшах **чакарса пымалла,** хозрасчета пур майсемпе те çирĕплетсе пымалла, тирпейсĕрлĕхе татăклăнах пĕтерсе хумалла», тесе каланă.

Ку задача хуçалăх тĕлĕшĕнчен мĕнле пысăк вырăн йышăнса тăни çакăнтан лайăх курăнать: промышленность продукцин хăйне ларакан хакне 3,7 процент йÿнетни кăçалхи çул 7,3 миллиард тенкĕ хушса накоплени памалла. Продукцин хăйне ларакан хакне пĕр процент йÿнетни икĕ миллиард тенке яхăн парать!

Партин XVIII конференцийĕ парторганизацисене тата промышленноçпа транспорт предприятийĕсен руководителĕсене предприятисен экономикине тĕплĕн вĕренсе пыма хушса хăварчĕ. Экономикăна яланах тата тĕплĕн вĕренсе пĕлмесĕр предприятине ăнăçлăн ертсе пыма май çук. Туса кăларакан продукцин хăйне ларакан хакне йÿнетес ĕç мĕнле тăни, предприяти экономикине кăтартса паракан тĕп паллăсенчен пĕри пулса тăрать. Çавăнпа та ĕнтĕ продукцин хăйне ларакан хакне йÿнетесси çав вăхăтрах тата предприятине тĕрĕс ертсе пымалли услови пулать. «Предприятисен ĕçне тĕрĕс ертсе пырас тесен, хăйне ларакан хакĕн тĕп элеменчĕсем тăрăх — ĕçукçи, чĕртавар, топливо тата электроэнерги хакĕ, амортизациленĕшĕн начислени туни тата администрципе управлени расходĕсем тăрăх—пĕр япалана тума чăннипе мĕн чухлĕ расход тухнине пĕлмелле, предприятин экономика тĕлĕшĕнчи ĕçне çакăн пек туса пымалла: хăйне ларакан хакпа тупăш илес тĕлĕшпе тунă плансем пĕтĕмпех пурнăça кĕччĕр»,—тесе кăтартса пачĕ парти конференцийĕ (ВКП(б) XVIII конференцийĕ йышăннă резолюцирен).

Продукцин хăйне ларакан хакĕ — предприяти ĕçĕн пахалăхне кăтартса тăраканни пулать. Продукцин хăйне ларакан хакне йÿнетес заданисене тултарасси — кашни хозяйственникăн, промышленноçпа транспорта ертсе пыракан кашни руководителĕн тата мĕнпур работниксен таса тивĕçĕ.

Продукцин хăйне ларакан хакĕ—вăл продукцин единицине валли тухнă расходсем. Вăл ĕçукçи валли, социальнăй страховани валли начислени тунипе пĕрле, чĕртавар тата ытти материалсем (топливо, электроэнерги, сĕрмелли çусем т. ыт.) валли тухнă расходсенчен, амортизаци тумалли начисленисенчен тата административлăхуçалăхлă расходсенчен пулса тăрать. Туса кăларнă продукцин единици çине ĕçукçи, чĕртавар т. ыт. расходсем мĕн чухлĕ сахалтарах тухаççĕ, продукцин хăйне ларакан хакĕ те çавăн чухлĕ йÿнерех пулать. Çавăнпа та продукцин хăйне ларакан хакне йÿнетессишĕн кĕрешесси — расходсене чакарассишĕн кĕрешесси пулать.

Ĕçукçи. Туса кăларакан продукцишĕн ĕçукçи тÿлеме сахалтарах расход тухтăр тесен, СССР Верховный Совечĕн Президиумĕ 1940 çулти июнĕн 26-мĕшĕнче сакăр сехетлĕ ĕç кунĕ çине тата çичĕ кунлă ĕç эрни çине куçасси çинчен кăларнă Указа çирĕппĕн пурнăçласа пымалла, рабочисен ĕçне лайăх организацилемелле.

Ĕç тухăçлăхне рабочи паллă вăхăт хушшинче (сехет, кун, уйăх) мĕн чухлĕ продукци туса кăларнипе виçеççĕ. Ĕç тухăçлăхĕ мĕн чухлĕ çÿлĕрех, паллă вăхăт хушшинче туса кăларакан продукци те çавăн чухлĕ ытларах. Ĕç тухăçлăхĕ мĕн чухлĕ ытларах, туса кăларакан продукцишĕн ĕç укçи тÿлеме тухакан расходсем те вара сахалтарах. Ĕç тухăçлăхĕ ÿснĕ май ĕç укçи те ÿсет пулсан,—сăмахран, ĕç тухăçлăхĕ икĕ хут ÿссессĕн ĕçукçи те икĕ хут ÿсет пулсан,—çавăн пек чухне те ĕç тухăçлăхĕ ÿсни продукцин хăйне ларакан хакне йÿнетесси патне илсе пырать. Мĕншĕн тесен кашни рабочи мĕн чухлĕ продукци туса кăларнинчен килсе тăман расходсем те пур. Сăмахран, производство çурт-йĕрĕсене тытса тăрас çĕре тухакан расходсем. Рабочи кунне 10 единица, е 15 единица продукци тăвать-и—цеха хутса ăшатма, ăна çутатма пĕр пекех расход тухать. Анчах рабочисен ĕç тухăçлăхĕ пысăк пулсан, цех пÿлĕмне тытса тăма тухакан расходсем продукцин пĕр единици пуçне, ĕç тухăçлăхĕ пĕчĕк пулнă чухнехинчен сахалтарах пулаççĕ.

Ĕçукçи системи, лайăх ĕçлекенсене материальнă хавхалантарса, ĕç тухăçлăхне ÿстерме пулăшмалла. Партин XVIII конференцийĕ прогулсене пĕтĕмĕшпех пĕтерме кирлине кăтартса панипе пĕрлех, çакăн пек задача кăларса тăратрĕ: «Ĕçукçи тĕлĕшĕнчен уравниловкăн çĕрĕк практикине вĕçне çитиех пĕтермелле тата çакна пурнăça кĕртмелле: ĕç тухăçлăхне хăпартас ĕçре, апла пулсан, пирĕн пĕтĕм халăх хуçалăхне вăйлатас ĕçре те сдельщинăпа премиллĕ система татах та ытларах паха та пысăк рычагсем пулса тăмалла» (ВКП(б) XVIII конференцийĕ йышăннă резолюцирен).

Çапла вара, пысăк ĕç тухăçлăхĕшĕн кĕрешесси — продукци нумай туса кăларассине кăна мар, тата йÿнĕрех хакпа туса кăларассине пĕлтерет. Стахановла движенине аталантарни ĕç тухăçлăхне ÿстерес тата продукцин хăйне ларакан хакне йÿнетес тĕлĕшпе питех те пысăк вырăн йышăнса тăрать.

Ĕçукçи фондне ытлашши расходлани ниме юрăхсăр япала. Ĕç тухăçлăхĕ ĕçукçинчен хăвăртрах ÿсмелле, мĕншĕн тесен, пирĕн çавăн чухне тин накоплени яланах ÿссе пырĕ.

Чĕртаварсем тата тĕрлĕ материалсем. Чĕртаварсем тата тĕрлĕ материалсем промышленноçăн нумай отраслисенче продукцин хăйне ларакан хакĕн питех те пысăк элеменчĕсем пулса тăраççĕ. Материалсене тĕрĕс учета илсе, тирпейлĕ пăхса усрамалла, вĕсемпе тĕрĕс усă курас пулать. Тĕрĕс учета илсе пыни предприяти руководительне предприятие лайăх та чăрмавсăр ĕçлеттерме, чĕртавар тата тĕрлĕ материалсем çителĕклĕ хатĕрлеме май парать. Ытлашши запассем предприятишĕн усăллă мар, мĕншĕн тесен вĕсем пăсăлма пултараççĕ. Кунсăр пуçне тата чĕртаварсемпе материалсене нормăран ытлашши тытса усрани предприятие укçа-тенкĕ тĕлĕшĕнчен йывăрлăх кÿме пултарать. Халăх хуçалăхĕн интересĕсем тĕлĕшĕнчен уйрăм предприятисенче пысăк запассем пулни пачах та юрăхсăр япала, мĕншĕн тесен ун пирки тепĕр вырăнта чĕртаварсем çителĕксĕр пулаççĕ.

Материалсене тирпейлĕ усрани вĕсене пăсăласран тата вăрласа пĕтересрен сыхлать, ытларах продукци туса кăларма май парать.

Чĕртаварсене перекетлĕрех те тирпейлĕ тыткаламалла,—ĕçленĕ чухне отходсем сахалтарах юлччăр. Производствăра ĕçленĕ хыççăн юлакан чĕртаварсемпе усă курни таварăн хăйне ларакан хакне чакарать. Начар пахалăхлă продукци (брак) тата комплектлă мар продукци таварăн хăйне ларакан хакне ÿстерет. Технологин çирĕп режимĕ (ĕçлемелли научнăй меслетсем) тата çав ĕçри çирĕп дисциплина продукци бракне пĕтĕмĕшпех пĕтереççĕ. Брака пĕтерес ĕçре тасалăх тата ĕçлемелли вырăнти йĕркелĕх питех те пысăк вырăн йышăнса тăраççĕ. «Тасалăхпа йĕркелĕх пулмасан, кучухнехи предприяти йĕркеллĕ ĕçлеме пултараймасть»,—тесе каланă ВКП(б) Пĕтĕм Союзри XVIII конференцийĕн резолюцийĕнче. Топливо ытлашши çунтарни, электроэнергине ытлашши расходлани, материалсене тивĕçсĕр, хуçалăхлă мар расходлани продукци хакне хăпартаççĕ. Чĕртаварсене тата ытти материалсене тирпейлĕ усрани, топливăна, электроэнергине перекетлĕ расходлани продукцин хăйне ларакан хакне чакармалли май пулса тăрать.

Амортизаци. Предприяти ĕçленĕ чухне çурт-йĕрсем тата машина таварашсем кивелеççĕ. Вĕсене çĕнетме тата юсама кашни çулах укçа-тенкĕ — амортизаци тумалли укçа-тенкĕ уйăрса хураççĕ.

Сивĕрен сиен курнă садсене пăхас ĕçе организацилер

1939—40 çулсенче вăрăма пынă сивĕсем çимĕç паракан йывăççене пирĕн республикăри пур районсенче те мĕн чухлĕ те пулсан сиен кÿнĕ.

Çамрăк йывăççем, ваттисемпе танлаштарсан, сахалтарах сиенленнĕ. Сăмахран, Пăрачкав районĕнчи 6 колхозри ватă садсем 35 гектар çинче 75—90 процент, 50 гектар çинче 40—60 процент пĕтнĕ. Кирлĕ пек пăхман садсем уйрăмах нумай сиен курнă.

Сивĕпе сиенленнĕ çимĕç йывăççисем пĕлтĕр кая юлса аталанма пуçларĕç, çавăнпа та вĕсем хĕле кĕриччен çителĕклĕ вăй илсе юлаймарĕç. Çакăн пек йывăççене питĕ тăрăшса пăхас пулать, унсăрăн садсем татах та пĕтме пултараççĕ. Анчах та çĕрĕç оргăнĕсем çак ĕçе организацилессишĕн тивĕçлипе кĕрешеççĕ теме пултараймастпăр-ха эпир. Ку тĕлĕшпе уйрăмах Етĕрне, Советски, Хĕрлĕ Чутай тата Сĕнтĕр райçĕрĕç пайĕсен руководителĕсем чăтма çук начар ĕçлеççĕ.

Сиен курнă йывăççене нÿрĕ тата апат çителĕклĕ памалла, сиен кÿрекен хурт-кăпшанкăсене вăхăтра пĕтермелле. Нÿрĕ çителĕклĕ пултăр тесен, сагри çурхи ĕçсене вăхăтра тумалла. Садсен лаптăкĕсене çу тăршшĕпех хура çĕртме айĕнче тытмалла. Çуркунне пĕрремĕш хут кăпкалатса тухнă хыççăн, йывăççен таврашне торфпа е улăмлă тислĕкпе мулчировани туса тухас пулать.

Çуркунне тата çулла, типĕ çанталăк тăнă чухне, çимĕç йывăççисене шыв сапмалла. Нумайранпа çимĕç паракан кашни йывăç тĕпне пĕрре сапмассерен 20—30 витре шыв кирлĕ; 6—7 çулхи тата унтан ватăраххисене — 10—15 витре, 2—3 çулхисем валли—3—5 витре.

Сиенленнĕ садсенчи йывăççене удобрени тата апат парасси пысăк вырăн йышăнса тăрать. Удобренине кĕркунне паман пулсан, çуркунне памалла. Салсемшĕн тислĕк компосчĕ, торф лайăх удобренисем шутланаççĕ. Вĕсене плугпа е кĕреçепе хускатса тăкаççĕ. Апат пама тислĕк шĕвекĕпе усă кураççĕ, ăна вăл мĕнлине кура, пĕр пай илсе 5—8 пай шывпа хутăштараççĕ. Фекалипе тата кайăк-кĕшĕк тислĕкĕпе те апат параççĕ. Вĕсене пĕр пай илсе 10—12 пай шывпа хутăштармалла. Çамрăк садсене июнь уйăхĕнче, çимĕç пама пуçланă садсенче пурĕ 2 хут: малтанхине — чечеке ларса тăкăнсан, иккĕмĕшне — ун хыççăн 20—25 кунтан апат памалла.

Сиен курнă садсене пăхса тăмалли мероприятисен шутне туратсене касасси те кĕрет. Ăна йывăç мĕн чухлĕ сиенленнине тата пĕлтĕр вăй илнине шута илсе тумалла. Сăмахран, йывăççăн çÿлти пайĕн тулашĕ ытларах сиенленнĕ, вĕсем 1940 çулта начар аталаннă, тейĕпĕр. Çакăн пек чух вара çамрăк йывăççен (15—20 çулхи) сиенленмен тураттисем çинче çĕнĕрен тухакан вăйлă çамрăк туратсене касмалла.

1940 çулта лайăх вăй илнĕ, анчах çĕнĕ туратсем кирлĕ пек паман пулсан, 15—20 çулхи тата ватăрах йывăççен тураттисене кăшт кĕскетсен те, касмасăр хăварсан та юрать. Йывăççăн çиелти пайĕ сахал, анчах тĕп туратсем вăйлă сиенленнĕ пулсан, пĕтме пуçланă туратсене сайралатса тухмалла.

Çамрăк йывăççăн çиелти хытă пайĕ (древесина) сиенленнĕ, çĕнĕрен çитĕнекен пайсем сарăлса (розетка пек) ÿсеççĕ, пĕр çулхи туратсем пĕртте çук, е кăшт çеç палăраççĕ. Кун пек чух икĕ çулхи древесина çинчи туратсене сайралатаççĕ. Древесина чылаях сиенленнине пула пĕтĕм йывăç çинче çулçă розеткисем кăна ÿсе ларсан, йывăççăн тулаш пайĕнчи вăйлă розеткисене касмалла.

Тата çакăн пек тĕслĕхе илĕпĕр. Тăват-пиллĕк çулхи йывăççăн туни те, çавăн пекех ытти пайĕсем те хытă сиенленнĕ, 1940 çулта пĕр çулхи туратсем те, розеткăсем те паман. Çакăн пек чухне тунан сывă пайĕнчен пулнă турата кăна хăварса йывăçа çĕнĕрен ÿсме памалла (обратный рост). Йывăç тунин сывă пайĕ тĕлĕнчен касма май пур, анчах çĕнĕ турат çук чух, йывăç тымарĕ сывă пулсан, çуркунне сыпмалла.

Икĕ-виçĕ çул каялла лартнă йывăççем сивве пула юр выртнă таран сиенленнĕ тата 1940 çулта пĕр çĕнĕ турат та кăларман пулсан, вĕсем вырăнне çĕнĕ йывăççем лартмалла.

Çакăн пек пулма пултарать: хытă сиенленнĕ йывăç, 1940 çулта тĕл-тĕл çулçă кăларнăскер, çимĕç кÿрекен папкасем парать. Йывăç йăлтах ан вăйсăрлантăр тесен, вăл папкасене чечеке ларичченех те, чечеке ларсан та пĕтерсех тăмалла.

Юр выртнă шайран çÿлерехри йывăç тунипе ытти пайĕсем кăштах пĕтнĕ, анчах та тымар сывă юлнине пула хунавсем шăтаççĕ. Çакăн пек чух йывăçа сывă таран касса шăтнă хунавран е тымартан сыпас пулать.

Йывăççăн тымартан çÿлерехри пайĕ йăлтах пĕтнине агронома чĕнсе палăртмалла.

Сыпма сĕткен кĕрсенех тытăнмалла, пĕтерессе папкасем сарăлса кайиччен пĕтермелле.

Сиенленнине пула йывăççем 50—60 процент таран пĕтекен садра, вĕсем вырăнне çĕнĕ йывăççем лартмалла. Кăтартнă хисепсенчен иртет пулсан сада çĕнĕ план тăрăх лартса йĕркелемелле.

Çуркунне пур садсенче те туна çинчи тата тунаран тухакан туратсем çинчи хăрнă хупăсене тасатса пăрахмалла, аманнă вырăнсене юри хатĕрленĕ варпа, е тислĕкпе хутăштарнă тăмпа сĕрмелле.

Йывăççене извеçпе шуратса тухмалла. Çакна çуркунне тунисĕр пуçне, иккĕмĕш хут çулла тăвас пулать. Извеçпе шуратас вырăнне тăмпа сĕрме те юрать.

Асăннă мероприятисем сиенленнĕ садсене çăлса хăварма май параççĕ.

Р. ОСАНОВ.

Эпĕ шефа илнĕ тиха

Эпĕ—«Удалой» тиха шефĕ. Вăл тиха 1940 çулти майăн 4-мĕшĕнче çуралнă. Шкултан таврăнсан ун патне каятăп. Тихана шăваратăп, унтан сĕлĕ паратăп, ăна çисе ярсан, утă паратăп. Юлашкинчен айне лайăх тасатса, çĕнĕ улăм саратăп. Унтан щеткăпа хырчăкласа тасататăп.

Эпĕ тихана юратса пăхатăп. Çав вăхăтрах вĕренÿ ĕçне те манмастăп. Уроксене вĕренмесĕр шкула каймастăп. Урокра шавламасăр ларатăп. Пур предметсемпе те «отлично» паллăсемпе вĕренсе пыратăп.

Г. НИКИФОРОВ.

Кÿлхĕрринчи туллимар вăтам шкул, Калинински р.

Малта пыракан ялсовечĕ

СОВЕТСКОЕ. Кив Тинкеш ялсовечĕ государство парăмĕсене вăхăтра тултарса пырать. Пĕрремĕш кварталти финанс планне 195 процент тултарнă. Ялсовечĕ ĕçри çитĕнÿсемпе лăпланса лармасть, иккĕмĕш кварталта та малти ретре пырать.

Ялсовет финанс планне тултарас тĕлĕшпе активпа таччăн çыхăнса ĕçлет. Массăллă ăнлантарÿ ĕçне те аван йĕркеленĕ. Финагент И. Самойлов тата агитатор Е. Филиппов юлташсем уйрăмах лайăх ĕçлеççĕ.

Районри финанс пайĕ Кив Тинкеш ялсоветне куçса çÿрекен Хĕрлĕ ялав пачĕ. Ялсовечĕ çак ялава малашне те хăйĕн аллинчех тытса усрассишĕн тăрăшать.

С. МИХАЙЛОВ.

Туса кăларакан изделисен пĕр единици пуçне амортизаци укçи-тенки мĕн чухлĕ сахалтарах — продукцин хăйне ларакан хакĕ çавăн чухлĕ йÿнĕрех пулать. Амортизаци укçи-тенкине чакармалли майсем темĕн чухлех. Акă, вĕсенчен пахараххисем. Çурт-йĕрсене тата оборудованисене таса та тирпейлĕ тыткалани вĕсене вăхăтсăр кивелсе пĕтесрен, ванасран сыхласа тăрать. Çурт-йĕрсемпе ĕç хатĕрĕсем производствăн нумай енĕсене хутшăнаççĕ, вĕсен хакĕн чи пĕчĕк пайĕ çеç çĕнĕрен тунă продукци хакне кĕрет. Машинăсемпе станоксене вĕсен техникăллă мощноçне кура тулли ĕçлеттермелле. Тирпейлĕ пăхни, таса тытни, вăхăтра ремонт туни машинăсемпе станоксене тÿсĕмлĕ тăвать.

Производствăна кирлинчен ытлашши оборудованисем — предприяти средствисене усăсăр тытаççĕ, накладной расходсене пысăклатаççĕ, çаксем пурте ĕнтĕ таварăн хăйне ларакан хакне ÿстереççĕ. Çавăнпа та оборудованисене ытлашши пухса тăмалла мар. Производствăна пысăклатнă чухне предприятире пур оборудованисене лайăхрах хисепе илмелле, вĕсемпе ытларах усă курмалла,—çапла майпа предприяти расхочĕсене чакарма пулать. Предприятири çурт-йĕрсенчи пушă тăракан кашни вырăнпа усă курмалла.

Накладной расходсем. Кунта производствăна тытса тăрас ĕçпе çыхăнса тăракан расходсем кĕреççĕ. Вăл расходсем çаксем: цех администрацине, завод администрацине тÿлекен ĕçукçи, цех тата пĕтĕм завод çурт-йĕрне тытса тăма тухакан расходсем (хутса ăшăтасси, çутатасси, канцеляри, почта расхочĕсем т. ыт.). Накладной расходсене производствăра мар ĕçлекен персонал йышне пĕчĕклетес, унăн йышне производство валли кирлĕ чухлĕ кăна хăварса, çав персонала тÿлекен ĕçукçине законсăр ÿстернине хирĕç кĕрешсе, топливăна, электроэнергие т. ыт. тирпейлĕ расходласа чакарма пулать. Накладной расходсем шĕшĕнчен тирпейсĕрлĕхе пĕтерни продукцин хăйне ларакан хакне чакарма пулăшать.

Парти организацийĕсемпе хуçалăх руководителĕсем продукцине план тăрăх, тăтăшах туса кăларас ĕç çине тимлĕн çаврăнса пăхмалла. Продукцие плансăр, тăтăшах мар туса кăларса тăни оборудованине тата ĕç вăйĕсене, уйăх пуçламĕшĕнче е пĕтĕм квартал тăршшĕпех йĕркесĕр ĕçлеттерет тата простойсем тăвать. Квартал пĕтеспе штурмовщина пуçланать: ĕç вăйĕ çитмест, ытлашши ĕçленĕ вăхăтшăн тÿлемелле пулать; технологи режимĕ пăсăлать тата брак ÿсет. Çаксем пурте таварăн хăйне ларакан хакне ÿстереççĕ.

Продукцине тăтăшах туса кăларса тăманни предприятин финанс ĕçĕсене начарлатать, транспорт ĕçне йывăрлатать тата пĕтĕм халăх хуçалăхĕн планне пăсас хăрушлăх туса хурать. Çавăнпа та ВКП(б) XVIII конференцийĕ парти организацийĕсем умне «производствăллă программăна кашни завод, фабрика, шахта, чугунçул малтапах туса хатĕрленĕ график тăрăх кунсерен тултарса пымалла тăвас задача лартрĕ.

Продукцин хăйне ларакан хакне чакарас ĕç пурнăçа мĕнле кĕрсе пынине пĕлес тесен, предприяти руководителĕн калькуляцине тĕпчесе вĕренмелле (калькуляци — продукцин хăйне ларакан хакне унăн уйрăм пайĕсем тăрăх хисеплени), продукцин хăйне ларакан хакне, вăл тĕрлĕ тапхăрсенче мĕнле пулнине танлаштарса пăхмалла, пĕр предприятин калькуляцине ытти çавăн пек продукцие туса кăларакан предприятисен, уйрăмăнах малта пыракан предприятисен калькуляцийĕсемпе танлаштарса пăхмалла.

Çапла сăнаса вĕренсен кăна руководитель предприятин производствăллă пурнăçĕн пысăк процесĕсене оперативлă хутшăнма, палăртнă çитменлĕхсене тÿрлетсе, плана хисеп тĕлĕшĕнчен те, пахалăх тĕлĕшĕнчен те тултарма пултарать.

Я. ЖЕЛЕЗНОВ.

Укерчĕк çинче: Пăрачкав МТ Станцинчи хĕрарăм-трактористкăсем ĕçлекен тракторнăй бригадăн бригадирĕ Чăваш АССР Верховный Совечĕн депутачĕ **А. М. Гришина** юлташ.

К. Бабаев фото-ÿкерчĕкĕ.

▲ ▲ ▲

Ферма çирĕпленсех пырать

КАНАШ. Çĕнĕ Шелттем ялĕнче колхоз организацилесен тепĕр çулах, 1930 çулта, 7 ĕнерен сĕт-çу ферми организацилерĕç. Анчах та ун чухне выльăхсем усрама колхозăн нимĕнле картиш те, вите те пулман, вĕсене колхозниксен килĕнчех усранă. Выльăхсене пăхакансемпе ферма заведующийĕсем тăтăшах улшăнса тăнă. Çавна пула ферма колхоза усă парайман.

Унтанпа 10 çул иртрĕ. Вунă çул хушшинче колхозăн ферми нумай тĕрекленчĕ. 1939 çулти июль уйăхĕнче СССР Халăх Комиссарĕсен Совечĕпе ВКП(б) Центральный Комитечĕ «Колхозсенче обществăллă выльăх-чĕрлĕх ĕрчетес ĕçе вăйлатмалли мероприятисем» çинчен тата 1940 çулта «Ялхуçалăх продуктисен заготовкисемпе закупкисене ирттерес политикăри улшăнусем çинчен» йышăннă постановленисем фермăсене татах та ытларах аталанма нумай пулăшрĕç. Çак постановленисем тухиччен «Хĕрлĕ çăлтăр» колхозăн пурĕ те икĕ ферма: ĕне тата сысна фермисем çеç пулнă. Партипе правительство постановленийĕсене колхозниксем хушшинче тĕплĕн каласа ăнлантарнă хыççăн, колхозниксем татах икĕ ферма: сурăх тата чăх-чĕп фермисем организацилеме йышăнчĕç.

Ферма выльăх-чĕрлĕх ĕрчетес тĕлĕшпе панă плана тултарнă. Государство планĕ тăрăх фермăра 75 ĕне, 80 сысна, 16 сурăх тата 160 пуç чăх-чĕп пулмалла. Чăх-чĕпсемсĕр пуçне выльăх-чĕрлĕх ĕрчетес плана ытлашшипех тултарнă. Паянхи куна фермăра ĕнесем 77, сурăхсем 16, сыснасем 135 пур. Фермăри выльăхсен ăрачĕ те çулран çулах лайăхланса пырать. Сыснасем пурте шултра йышшисем. Иртнĕ çулта семминтальски ăратлă пăрусем 8 пăру туяннă.

Выльăхсем валли кашни ферма тăрăхах уйрăм витесем тунă. Çак хĕлре кăна 500 чăх вырнаçмалăх чăх-чĕп вити туса лартрĕç. Выльăхсен витисем çутă, таса. Выльăх апачĕ çителĕклĕ.

Фермăра ĕçлекенсем хăвăрт улшăнса тăрассине пĕтернĕ. Вĕсем хăйсен ĕçне юратса тăваççĕ. Çамрăк пăрусене пăхакан Марфа Павлова 6 çул хушши ĕçлет. Вăл хăй ĕçлеме пуçланăранпа колхозра 80 пăру çитĕнтерсе панă. 1940 çулта 23 пăруранпурне те сывă пăхса çитĕнтернĕ. Павлова юлташ иртнĕ çулта Пĕтĕм Союзри ялхуçалăх выставкинче пулма тивĕçлĕ пулнă. Доярка Егорова юлташ та 5 çул ĕçлет. Вăл уйрăм ĕнесенчен 1100 литр таран сĕт суса илнĕ. Çавăн пекех скотниксем: Осипов — 4 çул, Владимиров — 2 çул пĕр улшăнмасăр ĕçлеççĕ.

СССР Халăх Комиссарĕсен Совечĕпе ВКП(б) Центральный Комитечĕ ĕçшĕн хушса тÿлесси çинчен йышăннă постановленине сÿтсе-явнă хыççăн фермăра ĕçлекенсем хăйсем çине татăклă обязательствăсем илчĕç. Пĕтĕм Союзри ялхуçалăх выставкин участникĕ, пăру пăхакан Марфа Павлова хăйне çирĕплетсе панă пăрусене пурне те пăхса ÿстерме пулчĕ. Доярка С. Егорова хăй сăвакан кашни ĕнерен 1200 литртан кая мар сĕт суса илме, Кондратьев кашни сысна амăшĕнчен 14-шар çăвăр пăхса ÿстерме обязательство илчĕç.

— Эпир кăçал 25 пин тенкĕрен кая мар тупăш паратпăр,—тет ферма заведующийĕ П. Васильев юлташ.

Ив. РАДИКОВ.

Уйра ĕçсем хĕрсе пыраççĕ

ÇĔМĔРЛЕ. Хутарти Ленин ячĕпе тăракан колхозри уйĕç бригадисем 130 гектар çинче калчасене апат пачĕç. Майăн 4-мĕшĕнче мĕнпур бригадăсем акмалли вырăнсене сухалама тытăнчĕç. Икĕ кун хушшинче 30 гектар сухаланă, 20 гектар çине вика акнă. Акмалли машинăсем малтанхи кунах лайăх ĕçлерĕç. Çапла пулин те иккĕмĕш бригада (бригадирĕ В. Капитонов юлташ) вăрлăхлăх викăна алăпа акма пуçланă.

Виççĕмĕш тата тăваттăмĕш бригадăсенче малтанхи кунах «Вăйлă ĕçпулшăн» ятлă стена хаçачĕ кăларнă. Почтальон Е. Скворцова уя тухса хаçат-журналсем валеçет, вуласа кăтартать.

С. БАТЬКОВ.

Социализмлă ăмăртăва кашни кун вăйлатнăçемĕн вăйлатса пырар!

Пур ĕçре те графика пăхăнни кирлĕ

Çĕрпÿри çу тата сыр туса кăларакан завод, иртнĕ çулхипе танлаштарсан, кăçал лайăхрах ĕçлет. Пĕрремĕш кварталта услам çу туса кăлармалли плана 177 процент, мороженăй туса кăлармалли плана 103 процент тултарнă. Иртнĕ çулта сыр тăвас ĕçе май уйăхĕнче кăна тытăннă пулсан, кăçал январь уйăхĕнчех тытыннă. Ку тĕлĕшпе те план ăнăçлă тулса пырать. Кусемсĕр пуçне сутуилÿ организацисене тăпăрчă, брынза, квас тата ытти çимĕçсене те сахал мар туса параççĕ. Пĕрремĕш кварталта куллен кирлĕ çимĕçсем 5 пин тенкĕлĕх туса кăлармалла пулнă. Апрелĕн 1-мĕшĕ тĕлне 11.682 тенкĕлĕх туса кăларнă.

Çапла ĕнтĕ, завод пĕрремĕш кварталта начарах мар ĕçленĕ. Завода йĕркеллĕ тата график тăрăх ĕçлеттересси государствăна сĕт тăратмалли плана вăхăтра тултарнинчен те нумай килет. Сăмахран, апрель уйăхĕнчи плана 84 процент çеç тултарнă. Мĕнрен килнĕ-ха вăл? Уполнаркомзаг агенчĕсемпе çу заводĕнчи работниксем çак уйăхра сĕт-çу хатĕрлес тĕлĕшпе кирлĕ пек ĕçлемен. Колхозсен кашни вунăкунлăхра завода тата сепараторнăй пунктсене 27.737 литр сĕт леçсе тăмалла пулнă. Пĕрремĕш вунăкунлăхра 19.288 литр, иккĕмĕшĕнче — 13.450 литр тата виççĕмĕш вунăкунлăхра—2.361 литр кăна сĕт пухăннă. Урăхла каласан, райуполнаркомзаг агенчĕсемпе çу тата сыр заводĕнчи работниксем те графика пăхăнман.

Анатри Кипекçери «Ĕмĕт» колхоз государствăна сĕт-çу тăратмалли плана тултарнăранпа чылай пулать ĕнтĕ. Çĕрпÿ хулинчи Ворошилов ячĕпе тăракан, Çĕнĕ Салари «Красный бригадир», Елаш ялсоветĕнчи «Октябрь» колхозсем те çурçул планне тултарнă. Иккĕмĕш Вăрманкасси ялсоветне кĕрекен колхозсенчи нумай колхозниксем государствăна сĕт-çу тăратмалли плана тултарнă. Çав вăхăтрах хăшпĕр колхозсенче ку тĕлĕшпе начар ĕçлеççĕ. Сĕнял ялсоветĕнчи Чапаев ячĕпе тăракан, «Красная звезда», «Красный пахарь» тата Чурачăк ялсоветĕнчи колхозсем çак вăхăта çитсе те сĕт-çу леçсе пама тытăнман.

Государствăна сĕт-çу тăратмалли плана уйăхран уйăха, кварталтан квартала тултарса пымалла, графика пăсмалла мар.

Т. МАЙОРОВ.

Малта пыракан артель

ЕТĔРНЕ. Чăвашдревпромсоюзăн Кăкшăмри «Красный яр» артель кăçал хăйĕн ĕçне чылаях лайăхлатрĕ. Пĕрремĕш кварталта артелĕн 39,3 пин тенкĕлĕх продукци туса кăлармалла пулнă пулсан, вăл 40.050 тенкĕлĕх туса кăларчĕ.

Артельте çĕнĕ мастерскойсем — урапа тăвакан тата тимĕрçĕ цехĕсем уçаççĕ. Артель членĕсем чÿрече рамисем тата сĕтел-пукансем туса кăларас ĕçе вĕренсе çитрĕç. Артелĕн производствăллă вăй-хăвачĕ ÿссех пырать.

Май уявĕ умĕнхи ăмăртăва хутшăнса 3500 тенкĕлĕх продукци туса кăларма обязательство илнĕччĕ. Ăмăрту кашни кунах вăйланса пычĕ. Çапла вара апрельри плана ытлашшипех тултарнă, 4150 тенкĕлĕх продукци туса кăларнă.

М. ИВАНОВ.

Май уйăхĕнчи плана ытлашшипех тултарассишĕн

Чăвашкоопинсоюз системи тăвată уйăхри производствăллă плана 128 процент тултарчĕ.

Апрель уйăхĕнче уйрăмăнах Канашри артель лайăх ĕçлерĕ. Вăл производствăллă плана 150 процент тултарчĕ. Çавăн пекех Улатăрти «20 лет Октября» артель уйăхри плана 136,4 процент тултарса, системăра малта пыракан артельсен ретне кĕчĕ.

Пăрачкаври тата Сĕнтĕрвăрринчи артельсем те хăйсен планне ытлашшипех тултарчĕç. Чăвашкоопинсоюз системинчи рабочисемпе работницăсем май уйăхĕнчи производствăллă плана ытлашшипех тултарассишĕн ăмăртса ĕçлеççĕ.

М. МАЛЬЦЕВ.

Ăмăрту итогĕсем

ЕТĔРНЕ. Пушанарти Чкалов ячĕпе тăракан промартельте ĕçлекенсем май уявĕ умĕнхи социализмлă ăмăртăва хутшăнса уявччен иккĕмĕш кварталти производствăллă плана 50 процент тултарма обязательство илнĕччĕ. Çак обязательствăна артель ытлашшипех тултарчĕ.

Пĕтĕмĕшпе илсен, иккĕмĕш кварталти производствăллă плана 60,7 процент тултарнă. Н. Токарев, И. Яковлев çĕвĕçсем, А. Абрамова, А. Андреева, М. Иванова тĕрĕ тĕрлекенсем хăйсен кулленхи ĕç нормисене яланах ытлашшипех тултарса пычĕç. Халĕ артель членĕсем май умĕнхи ăмăртура тунă çитĕнÿсене çирĕплетсе, производствăра татах та пысăкрах çĕнтерÿсем тăвассишĕн кĕрешеççĕ.

Н. ЦВЕТКОВ.

Пĕр сурăхран 5 путек

Сталинск облаçĕнчи Роза Люксембург ячĕпе тăракан совхозра цыгай йăхлă сурăх 5 путек туса панă. Путексем пурте сывă ÿсеççĕ. Пăранланă хыççăнах путексем ыттисенчен кăшт вĕтĕрех пулнă. 3 уйăх çитнĕ тĕле вĕсем пысăккĕшĕ енĕпе те, йывăрăшĕпе те ыттисене хăваласа çитнĕ.

Сурăхсен организмне укол тунă чухне лаша юнĕнчен тунă сывороткăпа усă курнă. Пуринчен ытла пĕтĕ кĕсресен юнĕнчен тунă сыворотка авантарах пулни палăрнă. Çав сывороткăпа арлăх гормонне вăйлăрах ĕçлеттернипе, пĕрер е икшер путек çеç тăвакан сурăхсемех 4-шар, 5-шер путек тăвакан пулнă. Иртнĕ кĕркунне çавăн пек сывороткăпа 250 пин сурăха укол тунă. Вăл хисепрен каракуль сурăхĕсене 200 пин сурăха укол тунă. Кăçал 3 миллион сурăха укол тума хатĕрленеççĕ.

(«ОГОНЕК»).

Укерчĕк çинче: Куславкка комбинатĕнчи древцехра ĕçлекен стахановка-комсомолка **Н. П. Кирбитова** юлташ, вăл кулленхи нормăна 220 процент тултарать.

Костин фото-ÿкерчĕкĕ.

▲ ▲ ▲

Колхозсенче хăмла лартса тăвас ĕçе анлăн сарса пымалла

Хăмла апат-çимĕç промышленноçĕ валли пит те кирлĕ техникăллă культурăсенчен пĕри пулса тăрать. Пирĕн республикăра кашни колхозра тенĕ пекех хăмла туса илме май пур. Ку ĕç колхозсенче кашни çулах ÿсе пырать. 1933 çулта колхозсенче хăмлана 11 гектар çинче кăна лартнă пулсан, халĕ 400 гектар çинче лартаççĕ. Чăваш республики хăмла пухса кĕрес тĕлĕшпе РСФСР тăрăх пĕрремĕш вырăн йышăнать. Хăмла пахалăхĕ ютçĕршывсенчи чи лайăх сортлă хăмласенчен те кая юлмасть.

Хăмла лартса туни колхозсене пысăк тупăш парать. «Красная Чувашия» колхоз (Октябрьски район) иртнĕ çулта мĕнпурĕ 93.400 тенкĕ тупăш илнĕ. Вăл хисепрен хăмла лартса тунипе 59 пин тенкĕ ытла тупăш курнă.

Чăваш АССР Совнаркомĕпе ВКП(б) Обкомĕн бюровĕ çак кунсенче колхозсенче хăмла лартса тăвас ĕçе сарса пырасси çинчен сÿтсе-яврĕç.

Хăмла лартса тăвасси пысăк вырăн йышăнса тăрать. Апла пулин те хăшпĕр районсенче çак ĕç çине кирлĕ пек çавăрăнса пăхмаççĕ. Çĕрĕç оргăнĕсемпе райсовет исполкомĕсем те хăмла лартса тăвас ĕçе тивĕçлипех ертсе пыма тытăнман.

Пирĕн республикăри колхозсенчи хăмла тухăçлăхне ÿстерме условисем çителĕклĕ. Анчах колхозсем хăмла тухăçлăхĕшĕн кĕрешмеççĕ. Çакăн пирки хăмла тухăçлăхĕ начар. Иртнĕ çулта вăтам шутпа гектартан пурĕ те 4 центнер çеç туса илнĕ. Малта пыракан колхозсем кашни çулах пысăк тухăçлă хăмла туса илеççĕ. Вăтам шутпа гектартан 12 центнер туса илекенсем те сахал мар. Çакна кашни колхозрах шута илсе ĕçлемелле.

Хăмла тухăçлăхĕ начар пулни агротехника ĕçĕсене пурнăçласа пыманнинчен килет. Хăмла лартса тăвакан вырăнсене удобренисемпе пур çĕрте те çемçетмеççĕ.

ЧАССР Совнаркомĕпе ВКП(б) Обкомĕн бюровĕ Çĕрĕç Халăх Комиссариатне, Октябрьски, Куславкка, Сĕнтĕрвăрри, Тăвай, Çĕрпÿ тата Вăрмар райсовечĕсен исполкомĕсене колхозсенче хăмла лартса тăвас ĕçе лайăхлатма хушса хăварчĕç. Уйрăмăнах хăмла тухăçлăхне ÿстерес ĕçе тĕп вырăна хурса ĕçлеме кирли çине кăтартса пачĕç.

ВĂРНАР ЛЕСХОЗĔНЧЕ

Вăрнар лесхозĕ 1940 çулта пысăк çитĕнÿсем турĕ. Лесхоз çулталăкри ĕç планне пĕтĕмпе 110,3 процент тултарчĕ. Ытти уйрăм ĕçсем тăрăх та плана ытлашшипех тултарнă.

Лесхоз пур ĕçсене те пысăк пахалăхпа туса пынă. 1939 çулта лартнă çамрăк йывăççенчен 63 проценчĕ çеç чĕрĕлнĕ пулсан, 1940 çулта вăл 94,1 процента çитнĕ. Иртнĕ çулсенче лартнă йывăççем начар чĕрĕлсе ÿснине шута илсе, лесхоз работникĕсем çав вырăнсене çĕнĕрен çамрăк йывăççем лартта-лартта тухнă. Çак ĕçе çулсерен туса пынипе паха результатсем илнĕ. 1940 çулта шута илнĕ тăрăх, 1936 çулта лартнă йывăççенчен 79,7 проценчĕ чĕрĕлнĕ, 1937 çулта—85 процент, 1938 çулта — 89,9 процент, 1939 çулта — 91,9 процент, 1940 çулта — 94,3 процент. 1941 çулта лесхозра лартнă йывăççенчен 98 процентне чĕртессишĕн кĕрешеççĕ.

Лесхоз вăрман хатĕрлес плана иртнĕ çулта срокченех, октябрĕн 1-мĕшнех, тултарнă. 1941 çулта вутă 35.000 кубометр, стройматериал 10000 кубометр хатĕрлемелле. Халĕ 4 уйăх хушшинчех вутă 12000 кубометр, стройматериал 5000 кубометр хатĕрленĕ. Лесхоз çумĕнче утильцех пур. Вăл цех иртнĕ çулти плана 107 процент тултарнă, 303.000 тенкĕлĕх продукци туса кăларнă. 1941 çулта 1-мĕш кварталта утильцех плана 79 процент çеç тултарнă. Лесхоз туса кăларакан таварсен ассортименчĕсем пысăках мар-ха. Иртнĕ çулта смала тата тикĕт кăларман, çавăнпа та ĕнтĕ халĕ районри потребкооперации магазинĕсенче урапа сĕрмелли япаласем çук. 1941 çулта куллен кирлĕ таварсене 370.000 тенкĕлĕх кăларма палăртнă. Кунта урапа тукăнĕсем, юман тата ăвăс клепкисем, урапа тенелĕсем, кăмрăк, тикĕт, смала кăларма пуçланă.

Вăрман хуçалăхĕнче ĕçе пĕлекен тата юратакан çынсем ÿссе çитĕнчĕç. Ун çинчен çак цифрăсем те лайăх кăтартса параççĕ. Иртнĕ çулта ĕçре лайăх тĕслĕхсем кăтартнăшăн вăрман хуçалăхĕнче 48 çынна, утильцехра ĕçлекенсене 10 çынна премиленĕ. Вĕсене пĕтĕмпе преми укçи 10.685 тенкĕ тÿленĕ. Лесхозри чи лайăх лесниксене вăрман охранин Главнăй Управленийĕ «10 лет службы в государственной лесной охране» значокпа наградăланă. Пысăк наградăна илме Василий Иванов, Степан Федоров, Андрей Игнатьев, Макар Мурзаков тата объездчик Егор Ерлыгин тивĕçлĕ пулчĕç.

Лесхоз 1940 çулта Пĕтĕм Союзри ялхуçалăх выставкин участникĕ пулнă. Лесниксем, объездчиксем те выставка участникĕсем пулма тивĕçлĕх кĕрешсе илнĕ. Кăçал выставкăна кайма лесхоза, Нурăсри, Çаракăлри лесничествăсене тата малта пыракан 13 çынна çирĕплетнĕ.

Лесхоз директорĕ Ниткин, старший лесничий Лермонтов, Нурăсри лесничий Павлов — большевиксем, çирĕп руководительсем. Вĕсем кунта нумай вăхăт хушши ĕçлеççĕ, хăйсен ĕçĕсене лайăх пĕлеççĕ.

Лесхозра ĕçлекенсем хăйсен пĕтĕм ĕçĕсене колхозниксемпе тачă çыхăну тытса туса пыраççĕ. Вăрмансене ÿстерес ĕçре пĕрмаях, кашни çулах 195 çын ĕçлет. Вĕсенчен 100 çын стахановец. Вăрманта пысăк пахалăхлă ĕçсен 14 звени пур. Çак звеносене уйрăм участоксем çирĕплетсе панă. Вĕсем çамрăк йывăççем лартаççĕ, вĕсене пăхаççĕ. Йывăççем чĕрĕлсе çитсен тин звеносен ĕçĕсене лесничество работникĕсем йышăнаççĕ.

Халĕ вăрманта çуркуннехи ĕçсем пуçланнă та ĕнтĕ. Колхозниксем пĕтĕм ĕçе кĕске срокра туса çитерме обязательство илнĕ. Лесхозăн 140 гектар çинче йывăççем лартмалла, 180 гектар çинче начартарах ÿсекен йывăççем вырăнне çĕнĕ йывăççем лартса ÿстермелле. 1300 гектар çинчи йывăççене пăхса тăмалла: çумламалла, çĕре çемçетмелле. 10 гектар çинче кăпчанкă плантацийĕ тумалла.

Вăрмана ÿстерме лесхозăн пур материалсем те пур. Питомниксенче çамрăк йывăççем ÿстерне. Халĕ 798.000 кăк çамрăк юман, 435.000 кăк хыр, 11.000 кăк çăка, 11.000 кăк Çĕпĕрти лиственница, 450.000 акаци хатĕрлесе хунă.

Питомниксене акма 3 тонна йĕкел, 8 килограмм вĕрене вăрри пур. Кунсăр пуçне иккĕмĕш çул ĕнтĕ çĕнĕ йывăç—манчжурски майăр акмалла пулать.

Çамрăк йывăççене лартас ĕçе 5—6 кун хушшинчех вĕçлесе çитерме палăртнă.

Кăçал 2375 гектар çинче вăрман хурчĕсене пуçтарса çунтармалла. 1736 гектар çинче вăрмана тасатса, йĕркене кĕртсе çитермелле. Çапла вара кăçал вăрманта пур кварталсенче те йĕркелĕх тата тасалăх пулмалла.

Кăçал вăрман работникĕсем вăрмана законсăр касассине татах та чакарассишĕн пысăк ĕçсем тăваççĕ. Вăрман охранинче чи лайăх çынсем ĕçлеççĕ. Лесниксем Василий Иванов, Макар Мурзаев стахановецсем—коммунистсем. Вĕсем ĕççыннисем хушшинче вăрмана сыхласа усрасси çинчен пĕрмаях ăнлантарса параççĕ. Объездчик Егор Степанович Ерлыгин вăрманта 35 çул ĕçлет. Унăн обходĕнчи лесниксем пурте стахановецсем: Ерлыгинăн кашни колхозрах актив пур, вĕсем лесниксене ĕçре пулăшу параççĕ.

Лесхоз работникĕсем кăçал пушара пĕтĕмпех пĕтерес задача лартнă. Вăрман охранин начальникĕ Алексеев юлташ колхозри пушарпа кĕрешекен команда начальникĕсен канашлуне ирттернĕ. Вăл хăй ялсенче пулса пожарниксемпе калаçнă. Пурте вĕсем ăна ĕçре пулăшма пулаççĕ. Вăрманкас колхозĕнчи пожарнăй команда начальникĕ Казаков юлташ вышкăран вăрмана пăхма дозор тунă. Ершепуç, Одиково, Кюстемер, Пăртас ялĕсенчи колхозсем вăрман сывăхĕнче, кунта пожарниксем те лесниксене пулăшма хатĕр тăраççĕ.

Вăрманта пушар командисем 2, кашни баракрах кĕреçесем, огнетушительсем пур. Лесниксем кунпа та лăпланмаççĕ: вĕсем пушарпа кĕрешесси çинчен колхозниксем хушшинче докладсем, калаçусем ирттереççĕ, хаçатсем çине çыраççĕ тата радиопа ятарласах передачăсем ирттереççĕ.

Лесхоз коллективĕ XVIII партконференци решенийĕсемпе хĕçпăшалланса пур ĕçсене те, пур енĕпе те пысăк пахалăхпа туса пыма пулать. Вăрнар лесникĕсем хăйсен лесхозне кăтартуллă ĕçлекен тăвассишĕн кĕрешеççĕ.

Е. ЕФРЕМОВ.

ЕВРОПӐРИ, АФРИКӐРИ ТАТА АЗИРИ ВӐРҪӐ

(Вӑрҫӑ ӗҫӗсен дневникӗ)

Англипе Германи хушшинчи фронтра пуринчен ытларах авиаци активлӑхӗ палӑрать. Германи командованийӗн сводкинче ҫапла каланӑ: Германи авиацийӗ Англири портсем ҫине пыра-пыра тапӑннӑ. Ыран майӑн 8-мӗш тенӗ чух ҫӗрле Германи авиацийӗн пысӑк соединенийӗсем Ливерпульпа Гулль ҫине пырса тапӑннӑ. Кунсӑр пуҫне, Германи самолечӗсем Хартлпул, Мидлзбро, Бристоль тата Плимут ҫине пырса тапӑннӑ. Германин янҫете перекен артиллерийӗ Дувр портӗчи вӑрҫӑ ӗҫӗшӗн кирлӗ объектсем ҫине персе тӑнӑ. Ҫавӑн пекех Германи хӗҫпӑшаллӑ вӑйӗсен тинӗс ҫинчи операцийӗсем пулса пынӑ.

Рейтер агентстви ҫапла пӗлтерет: Англи авиацийӗ ыран майӑн 8-мӗш тенӗ чух ҫӗрле Брест ҫине пырса тапӑннӑ вӑхӑтра Германин «Шарнгорст» тата «Гнейзенау» ятлӑ линкорӗсем ҫине бомбӑсем тӗлех пырса ӳкнине палӑртнӑ. Ҫав каҫах, тесе пӗлтерет Данири хаҫат, Англи самолечӗсем Дани ҫине пырса тапӑннӑ.

Кунсӑр пуҫне, Германи оккупациленӗ территори ҫинчи тӗрлӗрен объектсем ҫине бомбӑсем пырса пӑрахнӑ.

* * *

Ҫурҫӗр Африкӑра нимӗнле пысӑк улшӑнусем те пулман. Тобрук секторӗнче тата Соллум патӗнче ҫапӑҫусем пыраҫҫӗ. Итали командованийӗн сводкинче пӗлтернӗ тӑрӑх, Италин Тобрук патӗнче кӗрешекен войскисем паха позицине туртса илнӗ. Англи командованийӗн сводкинче ҫапла каланӑ: Англи чаҫӗсем Германипе Италин Тобрук таврашӗнчи войскисен малти посчӗсене ӑнӑҫлӑн атакӑланӑ, вӗсене чылаях пысӑк ҫухатусем кӳнӗ. Германипе Итали войскисем Тобрука штурмпа илеймен хыҫҫӑн, тенӗ малалла сводкӑра, ҫак районра вӗсен атакисем вӑйсӑрланнӑ. Соллум районӗнче разведкӑллӑ отрядсен ӗҫӗсем палӑраҫҫӗ.

Вӑтаҫӗр тинӗсӗн бассейнӗнчи фронтӑн пур участокӗсенче те ҫапӑҫакан енсен авиацийӗсем, халичченхи пекех, вӑрҫӑ ӗҫӗсене активлӑн хутшӑнаҫҫӗ. Ыран майӑн 8-мӗш тенӗ чух ҫӗрле Германи авиацийӗ, тенӗ Германи командованийӗн сводкинче, Ла-Валлеттӑри (Мальта утравӗ) порт сооруженийӗсем ҫине бомбӑсем пырса пӑрахнӑ. Англи командованийӗн сводкинче каланӑ тӑрӑх, Англи самолечӗсем Родос утравӗ ҫинчи Налатори аэродром ҫине вӑйлӑн бомбӑсем пырса пӑрахнӑ. Пӑрахнӑ бомбӑсем тивнипе пысӑк сиенсем пулнӑ, аэродромра темиҫе тӗлте пысӑк пушар тухнӑ.

Германи бомбардировщикӗсем, тенӗ Германи сводкинче, Тобрук укрепленийӗсем ҫине татах тепӗр хут пырса тапӑннӑ. Англи сводкинче каланӑ тӑрӑх, Англин пысӑк бомбардировщикӗсем Бенинӑри, Дернӑри, Эль-Газалӑри, Бардири тата Беркери аэродромсем ҫине пырса тапӑннӑ. Англи авиацийӗ ҫавӑн пекех тата Бенгазири гавань ҫине пырса тапӑннӑ. Беркери аэродромра ангара вут хыпса илнӗ. Пушар вӑхӑтӗнче вӑйлӑ взрывсем пулнӑ. Бенинӑра бомбӑсем аэродромра ларакан самолетсен ҫывӑхне ӳкнӗ. Темиҫе пушар тухнӑ. Киренаикӑри ытти пунктсене те чылаях пысӑк сиен кӳнӗ.

Хӗвелтухӑҫ Африкӑра, Абиссинире, Амба-Алага секторӗнче, Итали сводкинче каланӑ тӑрӑх, пӗр-пӗрин ҫине артиллерирен персе тӑни палӑрать. Англин Ҫывӑхри Хӗвелтухӑҫӗнчи командованийӗ кӑларнӑ коммюникере каланӑ тӑрӑх, Абиссинири Амба-Алага районӗнче операцисем ӑнӑҫлӑн сарӑлса пыраҫҫӗ. Имперски войскӑсем противнике ҫурҫӗр еннелле хӗсӗрлесе пырса, итальянецсен чи вӑйлӑ позицийӗсем патӗнчен 48 километрта вырнаҫса тӑракан Кворам пунктне туртса илнӗ. Кӑнтӑр Абиссинире, Негелли патӗнчен кӑнтӑр еннелле 50 километрта, Англи войскисем итальянецсен вӑйлӑ укреплениллӗ позицийӗсене туртса илнӗ. Итали Сомалийӗн ҫыранӗнче Англи войскисем Бендер-Касим портне туртса илнӗ.

* * *

Англин Ҫывӑхри Хӗвелтухӑҫӗнчи командованийӗ кӑларнӑ коммюникере каланӑ тӑрӑх, **Иракри Хаббани районӗнче** кӗрешекен англичансен мотомеханизированнӑй чаҫӗсем Ирак войскисене хӑйсен халичченхи позицийӗсем ҫинчен хӑваласа янӑ. Англи авиацийӗ противник позицийӗсем ҫине пӗрмаях бомбӑсем пыра-пыра пӑрахнӑ, Калудже (Багдадран хӗвеланӑҫ енче) патнелле чакса пыракан противник чаҫӗсем ҫине бомбӑсем пырса пӑрахса тата пулеметсенчен персе, Англин ҫӗр ҫинчи войскисене пулӑшу панӑ. Англи авиацийӗ Багдадран кӑнтӑр енчи Муаскар Аль-Рашид аэродромӗ ҫине татах тепӗр хут бомбӑсем пырса пӑрахнӑ. Юнайтед пресс агентствин Будапештри корреспонденчӗ, Бейрутран илнӗ сведенисем ҫине кӑтартса парса, Англи войскисем Иракри стратеги тӗлӗшӗнчен паха пунктсене туртса илес шутпа пысӑк наступлени пуҫлама хатӗрленни ҫинчен пӗлтерет.

Майӑн 8-мӗш. (ТАСС).

Ллойд-Джордж выступленийӗ

ЛОНДОН, майӑн 8-мӗш. (ТАСС). Информаци министерстви пӗлтернӗ тӑрӑх, ӗнер общинӑсен палатинче Ллойд-Джордж сӑмах тухса каланӑ.

Греци ҫарне пулӑшас ӗҫре Англия пиклентерекен кирек мӗнле ӗҫе тума та тивӗҫлӗ пулнӑ, ҫакӑнпа эпӗ килӗшетӗп, тенӗ Ллойд-Джордж. Анчах та, тенӗ вӑл, хальхи вӑрҫӑра дипломати питех пысӑк вырӑн йышӑнса тӑрать. Ҫакӑн пек вӑрҫӑ халиччен пӗрре те пулман-ха. Дипломати ӗҫӗнче, тенӗ Ллойд-Джордж, эпир чи йывӑр пораженисем тӳсрӗмӗр.

Ллойд-Джордж ҫапла каланӑ: эпӗ яланах ҫак вӑрҫӑ вӑрӑма тӑсӑлать тесе шутланӑ, вӑл мӗн чухлӗ нумайрах вӑхӑта пырӗ, Англин шанчӑкӗсем те ҫав таран лайӑхрах пулӗҫ. Анчах та унӑн йывӑр вӑхӑтсене тӳссе ирттермелле пулӗ.

Англине США паракан пулӑшу пирки Ллойд-Джордж ҫапла каланӑ: «Америка пире Германине хӑваласа ҫитме тата унтан иртсе кайма май парас тет пулсан, ку тӗлӗшпе вӑл халӗ тӑвакан ӗҫсенчен чылай пысӑкрах ӗҫсем тума тивӗҫлӗ. Ҫак вӑхӑтра пирӗн ӗҫ вӑйӗпе усӑ курассине йӗркелесе ямалла тата продовольстви запасӗсем туса хумалла».

Премьер-министр ҫумӗнче, тенӗ Ллойд-Джордж, 3 е 4 ҫынран пысӑк мар ҫар совечӗ туса йӗркелемелле, ҫав ҫынсем «никама та пӑхӑнман, опытлӑ тата тӗрӗс шухӑшлакан ҫынсем пулмалла».

Ллойд-Джордж правительствӑна шанассишӗн сасӑламан

ЛОНДОН, майӑн 8-мӗш. (ТАСС). Рейтер агентстви ҫапла пӗлтерет: ӗнер общинӑсен палатинче Англи правительствине вӑйлӑн критикленӗ Ллойд-Джордж правительствӑна шанассишӗн сасӑламасӑр тытӑнса юлнӑ.

Гибралтар проливӗ витӗр суднӑсем тухса кайни

НЬЮ-ЙОРК, майӑн 9-мӗш. (ТАСС). Ассошиэйтед пресс агентстви пӗлтернӗ тӑрӑх, Англин икӗ ҫар транспорчӗ Гибралтар проливӗ витӗр Вӑтаҫӗр тинӗсне тухса кайнӑ, вӗсене икӗ крейсер тата пӗр эсминец хӳтлесе пынӑ. Паян ирпе Гибралтар проливӗ витӗр Францин грузовой суднисен икӗ караванӗ тухса кайнӑ. Каравансенчен пӗри Атлантика океанӗ еннелле, тепӗр караванӗ Вӑтаҫӗр тинӗсӗ еннелле кайнӑ.

Суэц каналӗ ҫине бомбӑсем пырса пӑрахнӑ

НЬЮ-ЙОРК, майӑн 8-мӗш. (ТАСС). Юнайтед пресс агентствин корреспонденчӗ Каиртан пӗлтернӗ тӑрӑх, Египетӑн шалти ӗҫсен министрӗ ҫапла пӗлтернӗ: майӑн 7-мӗшӗнче Италипе Германи самолечӗсем Суэц каналӗ ҫине икӗ сехет хушши бомбӑсем пыра-пыра пӑрахнӑ.

Америка Англине паракан пулӑшу

НЬЮ-ЙОРК, майӑн 8-мӗш. (ТАСС). Юнайтед пресс агентстви пӗлтернӗ тӑрӑх, представительсен палати президента Америка порчӗсенче пытанса тӑракан ютҫӗршыв суднисене реквизицилеме право пракан закон проектне йышӑннӑ. Закон проектне йышӑнассишӗн 266 ҫын, ӑна хирӗҫ 120 ҫын сасӑланӑ. Вӑрҫӑ вӑрҫакан пӗр ҫӗршывӑн реквизициленӗ суднисене вӑрҫӑ вӑрҫакан тепӗр ҫӗршыва пама чарасси ҫинчен калакан темиҫе сӗнӗве палата йышӑнман. Агентство ҫапла паллӑ тӑвать: халӗ йышӑннӑ закон проекчӗ ютҫӗршывсен Америка порчӗсенче тӑракан суднисене 100 ытла суднана, вӑл шутра Италин 28 суднипе Германин икӗ суднине — нумаях пулмасть Америка влаҫӗсем конфискациленӗ суднӑсене тивет. Ҫак закон проектне ҫывӑх вӑхӑтрах сенат та йышӑнать, тесе шутлаҫҫӗ. Халӗ ҫӳрекен хыпарсем тӑрӑх, США конфискациленӗ суднӑсен пӗр пайне те пулин Англине пама шутлать.

Хаҫатсен представителӗсемпе калаҫнӑ чухне США тинӗс министрӗ Нокс ҫапла каланӑ: тинӗс министерстви тивӗҫлӗ распоряжени илсен, Англине материалсем тӑратас ӗҫе кирлӗ пек йӗркелесе ярас тӗлӗшпе мерӑсем йышӑнма хатӗрленет. США-ран Англи хӑй валли пысӑк мар ҫар карапӗсем 115 карапа яхӑн, вӑл шутра торпеднӑй катерсем, миннӑй заградительсем тата тральщиксем пама ыйтнӑ.

„Эвениментул“ хаҫат Хориа Симапа ытти паллӑ легионерсем ҫинчен

БУХАРЕСТ, майӑн 9-мӗш. (ТАСС). «Эвениментул» хаҫат Бухарестри ҫар прокуратури официальнӑй йӗркепе панӑ коммюникене пичетлесе кӑларнӑ. Коммюникере каланӑ тӑрӑх, прокуратурӑна кӑтартусем пама пыман Хориа Симана, Ясинскине, Думитру Грозана, Виорел Трифана тата тепӗр 6 легионера 1941 ҫулти январӗн 21—23-мӗшсенчи восстанине хатӗрленӗшӗн тата унта хутшӑннӑшӑн айӑплӑ ҫынсем тесе пӗлтернӗ. Ҫак легионерсем ӑҫта пурӑннине пӗлекен ҫынсенчен вӗсем пирки ҫар прокуратурине пӗлтерме ыйтаҫҫӗ.

КӖСКЕН

* Швецире канатран тунӑ ҫула эксплоатацине панӑ, унӑн тӑршшӗ 42 километр шутланать. Вӑл ҫав йышши ҫулсенчен чи вӑрӑмми пулса тӑрать.

* США-ри представительсен палатин суту-илӳ судоходствин ыйтӑвӗсемпе ӗҫлекен комиссийӗ Америка порчӗсенче пытанса тӑракан ютҫӗршыв суднисене реквизици тума Рузвельта право паракан закон проектне ырланӑ.

* Горт генерала Англин Гибралтарти губернаторӗ тата хӗҫпӑшаллӑ вӑйӗсен главнокомандующийӗ тунӑ, малтан ку вырӑнта генерал-лейтенант Лидделл пулнӑ.

„Трубкӑна силлӗр...“

Колхоз председателӗ Ҫураки ӗҫӗпе васкавлӑн райҫӗрӗҫ пайне телефонпа чӗнсе калаҫасшӑн.

— Алло! Алло! Райзо-и ку? — Райзо, — терӗҫ пуль ӗнтӗ лерен.

— Итлӗр ха... Мӗн? Нимӗн те илтӗнмест, тетӗр-и? Сирӗн сӑмах лайӑхах илтӗнет-ҫке.

Чӑн та, лерен калаҫни лайӑхах илтӗнет имӗш, кунтан сӑмах каймасть. Мӗн тумалла ӗнтӗ халь? Хӗрӳллӗ вӑхӑт, Ҫураки! Райҫӗрӗҫ пайӗпе калаҫмаллах. Ҫыхӑну конторинчен монтера чӗнесчӗ, анчах мӗнле систерес? Чимха. Наушникрен калаҫсан илтӗнмест-ши?

— Алло! Почта.

Ҫук. Почта чӗнмест. Председатель телефона халтан кайиччен ҫавӑрчӗ, анчах усси пулмарӗ. Юлашкинчен телефона ҫавӑрмалли черет ялсовет исполкомӗн секретарьне ҫитрӗ. Вӑл наушникрен кӑшкӑрса почтӑран монтера аран ҫеҫ чӗнсе илчӗ.

Монтер ҫитсенех трубкӑна салатса пӑхрӗ. Порошокӗ йӗпеннӗ иккен. Ӑна вӑл лампа ҫине тытса типӗтрӗ. Халь ӗнтӗ телефон лайӑх калаҫать.

Монтер почтӑна ҫитсе ӗлкӗрчӗ-и, ӗлкӗреймерӗ-и, телефон каллех калаҫми пулчӗ. Каллех монтера чӗнмелле.

— Трубкӑна силлӗр, вара калаҫать, —тесе пӗлтерчӗ монтер.

Трубкӑна силлесен телефон чӑнах пӗр вӑхӑтлӑха калаҫать те, каллех ӗҫлеме чарӑнать.

Ҫак ӗҫ Комсомольски районри Пушкин ячӗпе тӑракан колхозра пулса иртрӗ. Ку районра нумай ҫӗрте телефонпа трубкӑна силлесен ҫеҫ калаҫма пулать.

Халь хӗрӳллӗ тапхӑрта «трубкӑна силлесе» ларма вӑхӑт ҫук. Ҫакна пӗлет-ши Комсомольски районри ҫыхӑну конторин начальникӗ Васильев юлташ?

Ник. ЕГОРОВИЧ.

Лотерей билечӗсене сараҫҫӗ

СӖНТӖРВӐРРИ. Камаево ялсоветне кӗрекен «Кустарь», «1-ое Мая» тата «Наука Ленина» колхозсенче Осоавиахимӑн XV-мӗш лотерей билечӗсене салатма тытӑнчӗҫ. Колхозниксем лотерей билечӗсене пысӑк хаваслӑхпа туянаҫҫӗ. Ялсовечӗпе 800 тенкӗлӗх сарнӑ.

В. ЗАХАРОВ.

* * *

СОВЕТСКОЕ. Кив Тинкеш ялсоветӗнче Осоавиахимӑн XV-мӗш лотерей билечӗсене сарас ӗҫе пысӑк активлӑхпа тытӑнчӗҫ. Колхозниксем билетсене 120 тенкӗлӗх туянчӗҫ.

Лотерей билечӗсене сарас тӗлӗшпе Л. Игнатьев, В. Прокопьев, В. Арсентьев, В. Иванов, С. Кириллов юлташсем тӑрӑшса ӗҫлеҫҫӗ.

С. МИХАЙЛОВ.

Осоавиахим лотерей билечӗсене 735.662 тенкӗлӗх сарнӑ

Осоавиахимӑн Чӑваш АССР Центральнӑй Совечӗ пӗлтернӗ тӑрӑх, пирӗн республикӑра Осоавиахимӑн XV лотерей билечӗсене майӑн 9-мӗш тӗлне, пурӗ 735.662 тенкӗлӗх сарнӑ.

Чкаловски районра 35 пин тенкӗлӗх, Хӗрлӗ Чутай районӗнче 35 пин тенкӗлӗх, Ишлей районӗнче—25 пин тенкӗлӗх сарнӑ. Илнӗ билетсене пӗр кун хушшинче вырнаҫтарса пӗтернӗ, укҫине пухса хывнӑ. Ҫавӑн пекех, Канаш, Йӗпреҫ, Ҫӗмӗрле, Советски, Красноармейски районсенче те лотерей билечӗсене вырнаҫтарса ҫитернӗ.

Укҫине ҫийӗнчех тӳлеҫҫӗ

Шупашкарти центральнӑй библиотекӑра ӗҫлекенсем Осоавиахимӑн XV-мӗш лотерей билечӗсене пысӑк хавaспа ҫырӑнса илчӗҫ. Ҫӗршывӑн оборона хӑватне тӗреклетме пулӑшакан лотерей билечӗсене вӗсем пурӗ 200 тенкӗлӗх ҫырӑнса, укҫине ҫийӗнчех тӳленӗ.

* * *

Чӑваш АССР Госстрах Управленийӗнче ӗҫлекенсем 305 тенкӗлӗх илнӗ, Управленинчи главнӑй бухгалтер Смирнов юлташ 50 тенкӗлӗх, Матвеевпа Смольников юлташсем 30-шар тенкӗлӗх илнӗ. Лотерей билечӗсемшӗн укҫине ҫырӑннӑ кунах пӗтӗмпех тӳлесе билетсене алла илнӗ.

21 пин тенкӗлӗх сарнӑ

КРАСНОАРМЕЙСКОЕ. Районри ӗҫҫыннисем Осоавиахимӑн XV-мӗш лотерей билечӗсене пысӑк хавaспа илеҫҫӗ. Районӗпе 21 пин тенкӗ сарнӑ. Вӑл шутран 19 пин тенкӗ укҫине пухса хывнӑ.

Районри финанс пайӗнче ӗҫлекенсем лотерей билечӗсене 800 тенкӗлӗх, райсовет исполкомӗнче ӗҫлекенсем 1050 тенкӗлӗх илнӗ. Осоавиахим членӗ Дмитриева юлташ лотерей билечӗсене 120 тенкӗлӗх туянчӗ.

Ҫавӑн пекех, Осоавиахимӑн лотерей билечӗсене сарас ӗҫ колхозсенче те аван пырать. «Коминтерн» тата «Большевик» колхозсенче кашни колхозниках лотерей билечӗсене туяннӑ.

Урамсене юсас пулать

Ҫурхи шывсем Шупашкар хулин урамӗсене нумай пӑсса пӗтерчӗҫ. Володарский урамӑн Ворошилов урамне тухакан пайне пысӑк ҫырма туса кайнӑ, водопровод трубисем курӑнса выртаҫҫӗ. Чапаевски поселокри Базарнӑй урамра та ҫавӑн пекех. Кунашкал урамсем хулара сахал мар. Анчах та хула Совечӗн исполкомӗ, вӑхӑт нумай иртрӗ пулин те, ҫав урамсене юсаттарма тӑрӑшмасть. Хула Совечӗн исполкомӗ пуринчен ытларах Карл Маркс урамӗшӗн тӑрӑшать, ытти урамсене йӗркене кӗртме тӑрӑшни ҫук.

Ҫӗнӗ кӗнекесем

А. ТОЛСТОЙ — «Ылттӑн ҫӑраҫҫи е Буратино курнӑ тӗлӗнмелле мыскарасем». Чӑвашгосиздат, 1941. 135 стр., хакӗ переплетпа 3 т. 50 пус.

«Эпӗ пӗчӗккӗ чухне пӗр кӗнеке вуланӑччӗ... Буратино курнӑ ӗненме ҫук тӗлӗнмелле мыскарасем ҫинчен эпӗ час-часах хамӑн юлташсене каласа параттӑм. Анчах кӗнеки ҫухалнӑ пирки эпӗ кашни каламассеренех тӗрлӗрен каласа параттӑм, кӗнекере ҫырман тӗлӗнмелле, ӗненме ҫук мыскарасем курса ҫӳрени ҫинчен шухӑшласа кӑлараттӑм.

Халӗ, нумай ҫул иртнӗ хыҫҫӑн, эпӗ хамӑн авалхи тусӑма—Буратинона илтӗм те сире ҫав йывӑҫ ҫынӑн ӗненме ҫук тӗлӗнмелле мыскаралла пурнӑҫӗ ҫинчен каласа пама шут тытрӑм»,—тет автор кӗнекен умсӑмахӗнче.

Вырӑссен ача-пӑча литературинче ку кӗнеке паллӑ вырӑн йышӑнса тӑрать. Халӗ ӑна чӑвашла куҫарса пичетлесе кӑларнӑ. Кӗнекере ӳкерчӗксем нумай.

ТИХАН ПЕТӖРККИ. «Ӗмӗт» (3 пайлӑ драма). Чӑвашгосиздат, 1941. 50 стр., хакӗ 1 т. 50 пус.

Ку пьесӑра автор патша вӑхӑтӗнчи ялти пурнӑҫа сӑнласа парать.

Пьеса хӑйӗн калӑпӑшӗпе те тата выляканнисем ытла нумаях пулманнипе колхозри драмкружоксен вӑйӗпе лартма юрӑхлӑ.

НЕСТЕР ЯНГАС. «Иккӗмӗш парне» (сӑвӑсем). Чӑвашгосиздат, 1941. 62 стр., хакӗ 1 т. 70 пус.

Н. Янгасӑн ку сборникӗ иртнӗ ҫул тухнӑ «Парне» сборникӗн малалли пайӗ евӗрлӗ пулса тӑрать. Автор сборникри сӑвӑсенче совет ӗҫҫыннисен тӑванлӑхне, юратулӑхне сӑнласа парать. Кӗнекен ытларах пайне лирикӑллӑ сӑвӑсем йышӑнса тӑраҫҫӗ.

А. ЯКОВЛЕВ. «Пионер Павел Морозов». Чӑвашгосиздат, 1941. 168 стр., хакӗ переплетпа 3 т. 50 пус.

Кӗнекере пуриншӗн те паллӑ Павел Морозов пионер ҫинчен, вӑл колхоз пурлӑхне тӗрӗс-тӗкел сыхласа усрассишӗн мӗнле тӑрӑшни ҫинчен каласа панӑ. Кӗнекере ӳкерчӗксем нумай.

Кӗнекесене почтӑпа илесси

Эсир — чӑваш. Инҫет-Хӗвелтухӑҫӗнчи Хабаровск хулинче пурӑнатӑр. Сирӗн чӑвашла кӗнекесем вулас килет. Анчах Хабаровскра чӑвашла кӗнекесем сутакан магазин ҫук. Ӑҫтан илес-ха вӑл кӗнекесене? Шупашкара килсе илес — вӑл темиҫе пин километртаҫке!

* * *

Шупашкарти кӗнекесем сутакан магазин аякра пурӑнакансем патне почта урлӑ чӑвашла кӗнекесем ярса тӑрас тӗлӗшпе аван ӗҫлет. Почта урлӑ кӗнекесем ярса пама ыйтса заказсем Совет Союзӗн тӗрлӗ вырӑнӗсенчен килеҫҫӗ: Ҫӗпӗртен, Украинӑран, Пенза, Куйбышев облаҫӗсенчен, Башкир, Тутар, Мари тата Мордва республикисенчен тата ытти те.

Юлашки вӑхӑтра ҫавӑн пек заказсем Эстони, Латви, Литва, Карело-Финн республикисенчен тата Украинӑпа Белоруссин хӗвеланӑҫ облаҫӗсенчен те сахал мар килеҫҫӗ. Вӗсене пуринчен ытла унта пурӑнакан чӑваш красноармеецсем яраҫҫӗ.

Ҫапла, Белорус СС Республикин Барановичи облаҫӗнче пурӑнакан Виноградов юлташ Шупашкарти кӗнеке магазинӗнчен чӑвашла-вырӑсла словарь, чӑваш поэзийӗн тата проза антологийӗсене ярса пама ыйтнӑ. Карело-Финн Республикинчи красноармеец Сорокин илемлӗ литература кӗнекисене тата «ВКП(б) историйӗн кӗске курсӗ» учебникне ыйтнӑ.

Пенза облаҫӗнчи пӗр колхозник ялхуҫалӑх ыйтӑвӗпе ҫырнӑ кӗнекесен библиотечкине, Буденный районӗнчи (Тутар АССР) Такавар ялӗнчи Салмин юлташ чӑвашла учебниксене ыйтса янӑ.

1941 ҫултан пуҫласа ку тарана ҫитсе магазин ҫавӑн пек заказсене пурӗ 675 илнӗ, вӗсенчен 550 заказчик патне вӗсем мӗн ыйтнисене ҫийӗнчех ярса панӑ; ыттисен заказӗсене, ыйтнӑ кӗнекесем ҫук е сутӑнса пӗтнӗ пирки, пурнӑҫа кӗртеймен-ха.

Чӑвашла кӗнекесене пирӗн республика тулашӗнчи аякри районсенче пурӑнакансем хушшинче сарас тӗлӗшпе кӗнекесене почта урлӑ ярасси пысӑк вырӑн йышӑнать, ӑна малашне те сарсах пымалла.

И. ЕФРЕМОВ.

Медальсемпе наградӑланӑ

Пӗтӗм Союзри ялхуҫалӑх выставкин Главнӑй Комитечӗ йышӑннӑ тӑрӑх, ҫамрӑк натуралистсем хушшинче лайӑх ӗҫленӗшӗн тата вӗренекенсене ялхуҫалӑх ӗҫне хутшӑнтарассине кӑтартуллӑ туса пынӑшӑн учительсемпе техникӑллӑ станци директорӗсене медальсем парса наградӑланӑ.

Пирӗн Чӑваш республикинчен Сӗнтӗрвӑрринчи ачасен техникӑллӑ станцин директорне М. М. Плотников юлташа Пӗчӗк ылттӑн медальпе наградӑланӑ.

Ҫавӑн пекех Сӗнтӗрвӑрринчи техникӑллӑ станцинчи ҫамрӑк техника Коля Гурьева трактористсен кружокӗнче активлӑн хутшӑнса ӗҫленӗшӗн тата Коля Дьячков пионера (Хӗрлӗ Чутай р., Пантьӑк ялӗ) пӗр ҫул хушшинче икӗ кролик аминчен 370 кролик пӑхса ӳстернӗшӗн, 4 килограмм мамӑк пухнӑшӑн Пӗчӗк кӗмӗл медальсем памалла тунӑ.

Футбол вӑййин сезонӗ пуҫланас умӗн

Мускавра тата Совет Союзӗнчи ытти хуласенче футбол вӑййин сезонӗ пуҫланнӑ. Чӑваш республикинче футбол вӑййин сезонӗ майӑн 18-мӗшӗнче пуҫланать. Ҫак кун Шупашкар хулинчи «Спартак» тата «Динамо» командисем юлташла тӗл пулса выляҫҫӗ. Кӑҫал футбол вӑййи интереслӗ пулмалла. «Спартак» обществин команди хӑйӗн составне ҫамрӑк футболистсемпе ҫирӗплетнӗ. Иртнӗ ҫулта ачасен команди пулнӑскер, кӑҫал ҫитӗннисен шутне кӗрет. «Динамо» команди те кӑҫал иртнӗ ҫулхинчен нумай вӑйлӑ. Вӑл командӑра «Строитель» командинчи футболист В. Платунов, паллӑ спортсмен Беспалов тата ыт. выляҫҫӗ.

Майӑн 11-мӗшӗнче Шупашкар хулинчи футбол командисен блиц турнирӗ пулать.

Экскурсине кайнӑ

ЕТӖРНЕ. Кӑкшӑмри Ильич ячӗпе тӑракан колхозра пиҫмоносец пулса А. Максимов юлташ ӗҫлет. Вӑл 69 ҫула ҫитнӗ, хӑйӗн ватӑлӑхне пӑхмасӑр ӗҫре паха тӗслӗхсем кӑтартать. Хаҫат-журналсем сарас плана кашни уйӑхрах тултарса пырать.

Районри ҫыхӑну уйрӑмӗ Максимов юлташа лайӑх ӗҫленӗшӗн укҫан преми панӑ тата Мускавпа Ленинград хулисене экскурсине каймалла тунӑ. Халӗ вӑл экскурсине тухса кайрӗ.

М. ИВАНОВ.

ХРОНИКА

Чӑваш АССР Верховнӑй Совечӗн Президиумӗ 1941 ҫулти майӑн 4-мӗшӗнче кӑларнӑ Указ тӑрӑх, Ҫӗмӗрле районӗнчи Магарин ялсоветӗнчи Горбатовка поселокне Егоркино ялсоветне памалла тунӑ.

Атӑл ҫинче

Атӑл шывӗ юлашки талӑк хушшинче 20 сантиметр хушӑннӑ. Шыв горизончӗ — 914 сантиметр. Шывӑшри температура — 1,5 градус ӑшӑ.

Ответлӑ редактор **В. Я. ЯКОВЛЕВ.**

ВНИМАНИЮ ГРАЖДАН!

ВСЕ МАГАЗИНЫ Торга, Горпо, СПО и ларьки, торгующие водкой и ликеро-водочными изделиями,

ПРИНИМАЮТ

в неограниченном количестве за наличный расчет

ПОСУДУ.

ГРАЖДАНЕ, сдавайте порожнюю посуду!

3—1

ЧЕБОКСАРСКОЙ МЕЖРАЙБАЗЕ ЧУВАШПОТРЕБСОЮЗА

требуются заведующие товарными складами.

Оплата по госнормированию.

Дирекция.

3—1

РСФСР НАРКОМЛЕСӖН

СӖНТӖРВӐРРИНЧИ ДРЕВТЕХНИКУМӖ

1941—42-мӗш вӗренӳ ҫулӗнче вӗренме ҫак отделенисене студентсем илесси ҫинчен пӗлтерет:

лесопильнӑй, тара тата обозостроени производствин специальноҫӗсем тӑрӑх столярно-мебельнӑй отделенипе деревообработка отделенине илеҫҫӗ.

ВӖРЕНӲ СРОКӖ — 3 ҪУЛ.

15 ҫултан пуҫласа 35 ҫула ҫитнисене—арҫынсене те, хӗрарӑмсене те — илеҫҫӗ.

Техникум йывӑҫа механически обработка тӑвас тӗлӗшпе ӗҫлекен технолог-механиксене вӗрентсе хатӗрлет.

Вӗренсе тухнисене ССР Союзӗнчи крайсене, облаҫсене тата автономлӑ республикӑсене ӗҫлеме яраҫҫӗ.

Вӗренме кӗрекенсем вырӑс чӗлхи, литература, математика, СССР Конституцийӗ тата физика тӑрӑх туллимар вӑтам шкул курсӗшӗн испытани тытаҫҫӗ.

Туллимар вӑтам шкулсемпе профтехшкулсенчен отлично вӗренсе тухнисене, ҫавӑн пекех вӑтам шкулӑн 9-мӗшпе 10-мӗш класӗсенчен вӗренсе тухнисене испытанисӗрех йышӑнаҫҫӗ.

II-мӗш курса, урӑх техникумсенчен куҫса килес йӗркепе, пӗрремӗш курсран вӗренсе тухни ҫинчен документ тӑратакансене, ҫавӑн пекех тата вӑтам шкулсенчен вӗренсе тухнӑ, техникумӑн 1-мӗш курсӗнче икӗ уйӑх хушшинче вӗреннӗ специальнӑй дисциплинӑсем тӑрӑх испытанисем панисене илеҫҫӗ.

Отличниксене, ҫавӑн пекех тата приемнӑй испытанисенче пӗтӗм оценкӑсенчен виҫӗ пайӗнчен икӗ пайне отличнӑй оценкӑсем илнисене стипенди параҫҫӗ. Стипенди пысӑкӗшӗ—60 тенкӗрен пуҫласа 200 тенке ҫити.

Техникумӑн общежити, столовӑй пур.

Заявленисене мӗн чухлӗ вӗренни, миҫе ҫула ҫитни ҫинчен, сывлӑх ҫинчен калакан документсемпе, автобиографипе, виҫӗ фотокарточкӑпа тата 60 пуслӑх почта маркисемпе пӗрле ҫак адреспа ямалла: г. Мариосад (на Волге) Чувашской АССР, Майская улица, дом № 30, древтехникум.

Испытанисем августӑн 15-мӗшӗнче пуҫланаҫҫӗ.

ДИРЕКЦИ.

2—2

КАНАШСКИЙ ФИНАНСОВО-ЭКОНОМИЧЕСКИЙ ТЕХНИКУМ

ОБ'ЯВЛЯЕТ ПРИЕМ УЧАЩИХСЯ С ОТРЫВОМ ОТ ПРОИЗВОДСТВА НА 1941—42 УЧЕБНЫЙ ГОД.

Техникум готовит инспекторов и бухгалтеров по бюджету и налоговым платежам. Срок обучения в техникуме 3 года.

На 1 курс принимаются лица в возрасте от 15 до 25 лет, имеющие образование в об'еме семилетки.

Прием заявлений с приложением соответствующих документов производится с 20 июня по 31 июля.

Все поступающие в техникум подвергаются приемным экзаменам по русскому языку (письменно и устно), математике (письменно и устно), Конституции СССР и географии.

Отличники 1940—41 учебного года зачисляются без экзаменов.

Принятые учащиеся обеспечиваются общежитием.

На государственную стипендию зачисляются отличники и лица, выдержавшие три приемных экзамена на „отлично“ и один на „хорошо“.

При техникуме имеется столовая.

Заявления и запросы направлять по адресу: гор. Канаш, ЧАССР., ул. Ленина, дом № 23.

3—1 ДИРЕКЦИЯ.

ЗАКЛЮЧИТЕЛЬНЫЙ БАЛАНС

Чебоксарской типографии № 1 Управления издательств и полиграфии при СНК ЧАССР на 1 января 1941 г. (в тыс. руб.)

АКТИВ

Наименование статей баланса	Сумма На 1-ое января 1940 г.	Сумма На 1-ое января 1941 г.
Основные средства	2800,0	2822,1
Сырье, материалы и топл.	165,9	145,9
Незавершенное производство	67,3	60,9
Готовая продукция и товары	3,1	113,9
Ссуды на инд. жил. стр-во	—	26,0
Денежные средства	82,9	61,8
Расчеты с заказчиками	93,7	58,8
Перерасход за счет спецфондов	4,2	4,2
Дебиторы по претензиям	20,1	7,6
Отвлеченные средства	13,0	2,1
Расчеты со строительством	50,8	49,6
Убытки	175,9	—
БАЛАНС	3486,9	3353,9

ПАССИВ

Наименование статей баланса	Сумма На 1-ое января 1940 г.	Сумма На 1-ое января 1941 г.
Уставной фонд	3214,7	3044,7
Амортизационный фонд	134,6	129,6
Расчеты с заказчиками	78,7	61,5
Наркомфин по расчетам	2,2	3,4
Рабочие и служащие	38,6	27,7
Финансирование из бюджета на кап. ремонт	—	30,5
Финансирование на подготовку кадров	15,7	14,5
Резерв спорных долгов	2,4	2,3
Ссуды на инд. строительство	—	26,0
Прибыль текущего года	—	13,7
БАЛАНС	3486,9	3353,9

Таблица прибылей и убытков за 1940 год

УБЫТКИ	СУММА	ПРИБЫЛЬ	СУММА
От списания за истечением сроков исковой давности	2,1	От реализации	21,4
От списания безнадежных долгов	5,2	Доходы прошлых лет	6,4
Убытки прошлых лет	42,7	От списания кред. задолженности	32,3
		От эксплоатации жил. ком. хоз-ва	3,5
		От остатка резерв спорных долгов	0,1
ИТОГО	50,0		
Сальдо прибылей	13,7		
БАЛАНС	63,7	БАЛАНС	63,7

и. о. Директор типографии № 1 **СОЛОДОВНИКОВ.**

Гл. бухгалтер **АГЕНОСОВ.**

Настоящий баланс утвержден Управлением издательств и полиграфии при СНК ЧАССР 28 февраля 1941 года.

Главный бухгалтер Управления издательств и полиграфии при СНК ЧАССР **ВОЛЧКОВ.**

РЕДАКЦИ АДРЕСӖ: г. Чебоксары, ул. Володарского, 5, Дом печати. ТЕЛЕФОНСЕМ: редакторӑн — 0—67, редактор заместителӗн — 3—97, редакци секретарӗн — 4—40, пропаганда пайӗн — 4—97, парти пурнӑҫ пайӗн — 7—97, экономика пайӗн — 0—88, ҫырусемпе рабселькорсен пайӗн — 2—30, «Ӗҫхӗрарӑмӗ» журналӑн — 6—23, «Ленин ҫулӗпе» журналӑн — 0—85, издательстви конторин — 0—23.

НТ 3371

Гор. Чебоксары, типография № 1 Управления издательств и полиграфии при СНК ЧАССР, Заказ № 260. Ф. б. 58 84 п. л.